

Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα
Ιστορία

Βιβλίο Δασκάλου

Καλύπτει τις τάξεις

ΥΠΕΠΘ • ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ» – Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

«Ολοκληρωμένη Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 80% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 20% από Εθνικούς Πόρους

Εκπαιδευτικό λογισμικό
σχεδιασμένο για τη διδασκαλία
της Ιστορίας σε κωφούς και
βαρήκοους μαθητές.

Βιβλίο δασκάλου

«Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»

Ιστορία Γ', Δ', Ε' & ΣΤ' Δημοτικού

The image shows a digital interface for a lesson. At the top left, there is a yellow banner with the text "Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα" and "Ιστορία" below it. The main area has a green background with diagonal stripes. On the left side, there are four circular buttons labeled with the Greek letters Γ', Δ', Ε', and ΣΤ' from top to bottom. In the center, there is a framed image of a classical painting depicting a scene with several figures, possibly a historical event. To the right of the central image, there is a smaller inset window showing a woman in a black top, likely a sign language interpreter. At the bottom center, there are two small arrows pointing left and right. On the bottom right corner, there are four small circular icons: a red circle with a white dot, a red circle with a white arrow, a red circle with a white 'X', and a green circle with a white 'X'.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
Γλώσσα, επικοινωνία και εκπαίδευση κωφών μαθητών	3
Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση του κωφού παιδιού	8
Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για μαθητές με προβλήματα ακοής	10
Στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος που καλύπτει το λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»	14
Η διδασκαλία της Ιστορίας	14
Η διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στα κωφά παιδιά.	15
Σκοποί και στόχοι της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στα κωφά παιδιά	15
Γενικός σκοπός.....	15
Γενικοί διδακτικοί στόχοι	17
Ειδικοί Διδακτικοί Στόχοι	18
Το εκπαιδευτικό λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα» (Φιλοσοφία, δομή και περιεχόμενο)	20
Γενικά	20
Στόχοι του εκπαιδευτικού λογισμικού «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»	21
Αξιοποίηση του οπτικοακουστικού βοηθήματος	24
Διδακτική μεθοδολογία	25
Εργασία στο βιβλίο του μαθητή	25
Εργασία στο λογισμικό	26
Ανάπτυξη επί πλέον δραστηριοτήτων επεξεργασίας του γνωστικού αντικειμένου	28
Διαθεματική προσέγγιση	30
Ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικών δεξιοτήτων	31
Εκπαιδευτικό-Διδακτικό υλικό.....	32
Αξιολόγηση.....	33
Τύποι Ασκήσεων	37
Δομή και Περιεχόμενο του λογισμικού. Συμπληρωματικές δραστηριότητες	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ (Ενδεικτική).	76

Εισαγωγή

Το βιβλίο αυτό, με τίτλο «Το Βιβλίο του Δασκάλου», αποτελεί ένα σύντομο και πρακτικό λειτουργικό εγχειρίδιο, συνοδευτικό του εκπαιδευτικού λογισμικού «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα». Σχεδιάστηκε και διαμορφώθηκε για να διευκολύνει τον εκπαιδευτικό που θα διδάξει το μάθημα της Ιστορίας στους κωφούς και βαρήκοους μαθητές, των τεσσάρων τάξεων του δημοτικού σχολείου, μέσω της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (Ε.Ν.Γ).

Παρέχει γενική ενημέρωση σε θέματα που έχουν σχέση με τη γλώσσα, την επικοινωνία και εκπαίδευση των μαθητών με προβλήματα ακοής, το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και τις νέες τεχνολογίες που υποστηρίζουν την εκπαίδευση τους, τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος της Ιστορίας (Α.Π.Σ.) του Δημοτικού Σχολείου που καλύπτει το λογισμικό, καθώς και συμπληρωματικές πληροφορίες γύρω από τις δυνατότητες και τη λειτουργία του λογισμικού «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα».

Προτείνει συγκεκριμένες διδακτικές μεθόδους και πρακτικές για τη διεξαγωγή του μαθήματος χωρίς να περιορίζει την πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού. Ο δάσκαλος μπορεί να διαφοροποιεί τις προτάσεις του βιβλίου ή να τις εμπλουτίζει, ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών του, το διαθέσιμο χρόνο και τις ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας.

Κοινός στόχος της συγγραφικής ομάδας και του εκπαιδευτικού που θα διδάξει το μάθημα είναι να επιτευχθούν οι στόχοι του μαθήματος της Ιστορίας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

Γλώσσα, επικοινωνία και εκπαίδευση κωφών μαθητών

Στην Ελλάδα το σύνολο των κωφών και βαρήκων μαθητών που φοιτούν στη γενική εκπαίδευση, σε τμήματα ένταξης και σε ειδικά σχολεία, υπολογίζεται ότι είναι περίπου 1500 με 2000 μαθητές, αν και δεν υπάρχουν επίσημες καταγραφές που να επιβεβαιώνουν αυτόν τον αριθμό.

Μολονότι οι κωφοί και βαρήκοοι μαθητές στο σύνολο τους δεν αποτελούν έναν ομοιογενή πληθυσμό, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι πρόκειται για μια κατηγορία ατόμων τα οποία σε όλους τους τομείς της ζωής τους λειτουργούν οπτικά, αντιλαμβάνονται δηλαδή τον κόσμο μέσω της όρασης τους και μέσα από αυτή δομούν τη σκέψη και τη γλώσσα τους. Η πρόσβαση των κωφών και βαρήκων μαθητών στην ομιλία, τόσο ως προς την πρόσληψη όσο και ως προς την κατανόηση, παρεμποδίζεται εξαιτίας της αισθητηριακής απώλειας της ακοής, ανεξάρτητα από το αν αυτοί χρησιμοποιούν τεχνικά βοηθήματα, ακουστικά βαρηκοΐας, κοχλιακά εμφυτεύματα, κ.λπ. Αντίθετα η πρόσβαση τους σε μια νοηματική γλώσσα είναι άμεση και απρόσκοπη.

Από τα ευρήματα στον τομέα της γλωσσολογίας σήμερα γνωρίζουμε ότι οι νοηματικές γλώσσες είναι πλήρεις, φυσικές γλώσσες, οι οποίες διαφέρουν σημαντικά από τους επινοημένους οπτικοκινητικούς κώδικες που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς στην εκπαίδευση των κωφών. Από τη γλωσσολογική ανάλυση των φυσικών νοηματικών γλωσσών προέκυψε ότι αυτές έχουν πολλές διαφορές μεταξύ τους, έχουν πλήρη αφαιρετική και εκφραστική δυνατότητα και αυστηρούς γραμματικούς κανόνες. Επίσης οι γλώσσες αυτές παρουσιάζουν ίδιες γλωσσολογικές ιδιότητες με τις ομιλούμενες

γλώσσες, αναπτύσσονται φυσικά και μεταφέρονται από γενιά σε γενιά.

Ωστόσο ενώ η πρόσβαση των κωφών και βαρήκων μαθητών σε μια νοηματική γλώσσα πραγματοποιείται χωρίς εμπόδια, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό αυτών (περίπου 90%) έρχεται σε επαφή με τη νοηματική γλώσσα για πρώτη φορά κατά την σχολική ηλικία και μετά το τέλος της κρίσιμης περιόδου κατάκτησης της γλώσσας. Αυτό το φαινόμενο οφείλεται στο γεγονός ότι το 90-95% των κωφών και βαρήκων μαθητών έχουν ακούοντες γονείς. Στην Ελλάδα τα πιο πολλά κωφά παιδιά μαθαίνουν την ελληνική νοηματική γλώσσα άτυπα, κατά την επικοινωνία τους με άλλα κωφά παιδιά ή ενήλικες στο χώρο του σχολείου. Αυτή η ιδιαιτερότητα αποτελεί τη βασικότερη αιτία όλων των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι κωφοί και βαρήκοοι μαθητές στη ζωή τους ως προς την επικοινωνία με το περιβάλλον τους.

Τα αποτελέσματα των πιο πρόσφατων ερευνών σχετικά με την κατάκτηση της νοηματικής γλώσσας ως πρώτης γλώσσας από τα κωφά παιδιά ακουόντων γονέων δείχνουν ξεκάθαρα πως ο χρόνος έκθεσης των παιδιών στη γλώσσα παίζει καθοριστικό ρόλο για το επίπεδο ικανότητας που θα αναπτύξουν ως ενήλικες, τόσο ως προς την κατανόηση όσο και ως προς την παραγωγή της γλώσσας. Ακόμη και η άτυπη χρήση νοηματικής γλώσσας από τους ακούοντες γονείς στα πρώτα στάδια ανάπτυξης έχει ως αποτέλεσμα τα κωφά παιδιά να αναπτύσσουν γλωσσικές ικανότητες παρόμοιες με αυτές των φυσικών ομιλητών της γλώσσας, εφόσον αυτό συμβεί αρκετά νωρίς. Γενικότερα ο χρόνος έκθεσης των κωφών παιδιών ακουόντων γονέων σε μια πρώτη γλώσσα, και αυτό αφορά και τη νοηματική γλώσσα, φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο για την επαρκή κατάκτησή της.

Ως προς την ομιλούμενη γλώσσα τα επιτεύγματα των κωφών και βαρήκων παιδιών σχετίζονται με το βαθμό της ακουστικής τους

απώλειας. Έτσι, παρά την πρόοδο που έχει παρατηρηθεί σήμερα στον τομέα των τεχνικών βοηθημάτων, η έρευνα σε θεωρητικό και σε πρακτικό επίπεδο δείχνει ότι ακόμη και μετά από εντατική προφορική εκπαίδευση κατά την εφηβική ηλικία τα παιδιά που έχουν χάσει την ακοή τους πριν να αναπτύξουν προφορική γλώσσα συγκρινόμενα με τα ακούοντα παιδιά της αντίστοιχης ηλικίας, παρουσιάζουν σημαντική καθυστέρηση 4-5 χρόνων ως προς την ανάπτυξη της ομιλίας. Συνολικά οι σημαντικότερες συνέπειες της κώφωσης αφορούν σημαντικές ελλείψεις στην ανάπτυξη του λεξιλογίου και στην εκμάθηση των γραμματικών και συντακτικών κανόνων της γλώσσας της πλειονότητας. Μολονότι όσο μικρότερη είναι η ακουστική απώλεια τόσο περισσότερο αναπτύσσεται η ομιλούμενη γλώσσα, καθυστέρηση παρατηρείται στην ανάπτυξη της ομιλίας ακόμη και στις περιπτώσεις των παιδιών που έχουν μέτριες βαρηκοΐες. Έτσι ξαναγυρίζοντας πάλι στον αρχικό μας ισχυρισμό, το κοινό χαρακτηριστικό των κωφών και βαρήκων μαθητών είναι η λειτουργία τους κυρίως μέσω του οπτικού καναλιού.

Η εκμάθηση της γραπτής γλώσσας αποτελεί πρωταρχικό στόχο στην εκπαίδευση των κωφών παιδιών. «*Η κατάκτηση του γραπτού λόγου είναι ένας από τους βασικότερους στόχους του σχολείου για τα κωφά παιδιά και ίσως ο πιο δύσκολος*»¹, οι ικανότητες των κωφών μαθητών τόσο ως προς τη γραφή όσο και ως προς την ανάγνωση είναι χαμηλές συγκρινόμενες με αυτές των ακουόντων μαθητών που βρίσκονται σε αντίστοιχη ηλικία. Ο ρυθμός ανάπτυξης των κωφών μαθητών δεν ακολουθεί το μέσο επίπεδο ανάπτυξης των ακουόντων μαθητών και αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι περισσότεροι κωφοί έφηβοι να αποφοιτούν από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μη έχοντας αναπτύξει επαρκές επίπεδο αναγνωστικής ικανότητας και ικανότητας γραφής, μολονότι η πρόσβαση στο γραπτό λόγο μέσω του οπτικού

¹ βλέπε Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση 2004:29). Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (Holt, Traxler & Allen, 1997 Λαμπροπούλου, 1999 Allen, 1992

καναλιού δεν εμποδίζεται. Η γνώση και η κατανόηση της γραπτής γλώσσας στην περίπτωση των κωφών παιδιών αρχίζει να αναδύεται από τη προσχολική ηλικία και σχετίζεται:

α) με την απόκτηση γλώσσας (νοηματικής ή ομιλούμενης) έως το τέλος της κρίσιμης ηλικίας

β) με τη γνώση της γλώσσας της πλειονότητας και

γ) με το γεγονός ότι οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν ικανότητες σε έναν κώδικα που, αν και οπτικός, αποτελεί αναπαράσταση μιας γλώσσας στην οποία δεν έχουν φυσική πρόσβαση.

Συνολικά υποστηρίζεται ότι η διαδικασία απόκτησης του μηχανισμού ανάγνωσης και γραφής από τους κωφούς μαθητές ως ένα βαθμό δεν διαφέρει από αυτή των ακουόντων. Ωστόσο το γεγονός ότι οι κωφοί μαθητές ακολουθούν στρατηγικές κωδικοποίησης μόνον μέσω του οπτικού και του κιναισθητικού καναλιού και παράλληλα καλούνται να συσχετίσουν δύο τόσο διαφορετικές γλώσσες (μια γραπτή και μια νοηματική γλώσσα), φαίνεται να δυσκολεύει ιδιαίτερα την ανάπτυξη των ικανοτήτων εγγραμματοσύνης τους.

Παρόλα αυτά, οι γνώσεις μας σχετικά με τα επιτεύγματα που αφορούν το μέσο όρο του συνόλου των κωφών παιδιών υποδεικνύουν ότι κάτω από ορισμένες συνθήκες, οι κωφοί μαθητές μπορούν να επιτύχουν αντίστοιχα επιτεύγματα με αυτά των ακουόντων. Η χρήση της νοηματικής γλώσσας στην εκπαίδευση των κωφών μαθητών φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των ικανοτήτων εγγραμματοσύνης τους. Τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα των κωφών παιδιών κωφών γονέων (που από την αρχή της ζωής τους βρίσκονται σε περιβάλλον νοηματικής γλώσσας) είναι εμφανώς υψηλότερα από αυτά των κωφών παιδιών ακουόντων γονέων. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικά επίσης είναι τα ευρήματα ως προς τις ικανότητες των κωφών μαθητών στην κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου που έχουν παρακολουθήσει δίγλωσσα προγράμματα στις σκανδιναβικές και σε άλλες χώρες του εξωτερικού.

Η χρήση δύο γλωσσών στην εκπαίδευση των κωφών και βαρήκων μαθητών μιας ομιλούμενης και μιας νοηματικής φαίνεται να συμβάλλει σημαντικά στην προώθηση του γραπτού λόγου τους. Σε δίγλωσσα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα η νοηματική γλώσσα χρησιμοποιείται με δύο τρόπους, ως γλώσσα γέφυρα και ως γλώσσα εργαλείο διευκολύνοντας την πρόσβαση των μαθητών στην ομιλούμενη –γραπτή γλώσσα. Η σύγκριση των δύο γλωσσών όποτε αυτό είναι αναγκαίο συμβάλλει:

- α) στη συνειδητοποίηση των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στις δύο γλώσσες από την πλευρά των μαθητών
- β) στη συστηματική εκμάθηση της ομιλούμενης - γραπτής γλώσσας
- γ) στην ανάπτυξη δεξιοτήτων εγγραμματοσύνης και
- δ) στην καλλιέργεια της ίδιας της νοηματικής γλώσσας.

Η διαμόρφωση κατάλληλου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος για την εκμάθηση της γραπτής γλώσσας σύμφωνα με τις βασικές αρχές της διγλωσσίας, η ανάπτυξη κατάλληλων στρατηγικών διδασκαλίας και η ανάπτυξη δίγλωσσων εκπαιδευτικών υλικών, παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της εγγραμματοσύνης των κωφών μαθητών και στις δύο γλώσσες.

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν προωθηθεί σημαντικές πρακτικές δίγλωσσης εκπαίδευσης για τους κωφούς μαθητές όπως η αναγνώριση της **Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας** (Ε.Ν.Γ.)², ως επίσημης γλώσσας των κωφών και η ανάπτυξη το 2004 Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (Α.Π.Σ), βασισμένων στη φιλοσοφία και τις αρχές της δίγλωσσης εκπαίδευσης. Οι πρακτικές αυτές αφενός έχουν συμβάλλει στο να πραγματοποιηθούν οι πρώτες αλλαγές στην εκπαίδευση των κωφών και αφετέρου έχουν κάνει περισσότερο εμφανή την αναγκαιότητα δημιουργίας δίγλωσσων εκπαιδευτικών

² νόμος 2817/2000

υλικών, τα οποία θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους κωφούς μαθητές για τη βελτίωση των ικανοτήτων τους στο γραπτό λόγο, στην εκμάθηση της γραπτής ελληνικής γλώσσας και γενικότερα στην απόκτηση γνώσεων σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα.

Σύμφωνα με τα Α.Π.Σ για μαθητές με προβλήματα ακοής, η δημιουργία δίγλωσσων εκπαιδευτικών υλικών σε νοηματική και γραπτή ελληνική γλώσσα, και μάλιστα σε μορφή λογισμικού, βασισμένων στις νέες τεχνολογίες, αποτελεί άμεση προτεραιότητα. Η χρήση δίγλωσσου εκπαιδευτικού λογισμικού στην εκπαιδευτική διαδικασία κάνει ευκολότερη την κατάκτηση του γνωστικού αντικειμένου που διδάσκεται, υποστηρίζει την εξατομικευμένη διδασκαλία παρέχοντας σε όλους τους μαθητές την ευκαιρία, ανάλογα με τις εγγενείς δυνατότητες τους, να αναπτύξουν τις ικανότητες τους και στις δύο γλώσσες, τη γραπτή ελληνική και την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (Ε.Γ.Ν.) και τέλος, διασφαλίζει την πρόσβαση όλων των μαθητών – κωφών και βαρήκων – στο ηλεκτρονικό μέσο.

Η χρήση τέτοιων δίγλωσσων εκπαιδευτικών υλικών κάνει τη διαδικασία πρόσληψης της γραπτής ελληνικής γλώσσας ευκολότερη και για το λόγο αυτό πιο αποτελεσματική.

Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση του κωφού παιδιού

Η χρήση της νέας τεχνολογίας μπορεί να κάνει τη διαδικασία της διδασκαλίας πιο ενδιαφέρουσα, ελκυστική και εποικοδομητική για τους μαθητές συνολικά. Μολονότι η αξία των παραδοσιακών εκπαιδευτικών υλικών κατά τη χρήση τους στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι αναμφισβήτητη οι νέες τεχνολογίες συμβάλλουν σημαντικά στον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών εργαλείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική πράξη. Η χρήση νέων εκπαιδευτικών υλικών και εργαλείων με τη μορφή λογισμικού

διευρύνει την πρόσβαση των μαθητών στις εκπαιδευτικές πηγές και τους βοηθάει να οργανώνουν και να αναλύουν καλύτερα πληροφορίες και να κατανοούν σε βάθος αφηρημένες έννοιες επιτυγχάνοντας καλύτερα την αισθητοποίηση τους. Γενικότερα, μέσω της νέας τεχνολογίας, όλοι οι μαθητές μπορούν να βελτιώσουν τις δεξιότητες τους στο γραπτό λόγο και ν' αναπτύξουν συνολικά τις ανώτερες νοητικές τους ικανότητες.

Στην εκπαίδευση των κωφών και βαρήκων παιδιών η χρήση λογισμικών αποτελεί εξαιρετικό εκπαιδευτικό βοήθημα διότι η οπτική φύση των λογισμικών ταιριάζει/εναρμονίζεται απόλυτα με την οπτική λειτουργία αυτής της ομάδας των μαθητών. Πέρα από τα οφέλη που η νέα τεχνολογία μπορεί να προσφέρει σε όλους τους μαθητές συνολικά, η δυνατότητα ταυτόχρονης χρήσης βίντεο, εικόνας και κείμενου, που μόνο μέσω των νέων τεχνολογιών μπορεί να επιτευχθεί, κάνει την οποιαδήποτε πληροφορία ιδιαίτερα προσβάσιμη για τους κωφούς και βαρήκοους μαθητές. Τα λογισμικά για κωφούς και βαρήκοους μαθητές προσφέρουν ένα μοναδικό διασκεδαστικό και διαδραστικό τρόπο εκμάθησης νέων εκπαιδευτικών εννοιών. Παράλληλα συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών στην ελληνική γραπτή και Ελληνική Νοηματική Γλώσσα. Από τη στιγμή που οι μαθητές αρχίζουν να χρησιμοποιούν κατάλληλα για την ηλικία τους λογισμικά μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά τις δεξιότητες τους στη χρήση του γραπτού λόγου δηλαδή στην παραγωγή γραπτού λόγου: γραφή και ανάγνωση με βάση την αρχή της εξατομίκευσης ακολουθώντας ο καθένας τον δικό του προσωπικό ρυθμό εκμάθησης.

Για τους λόγους αυτούς, για τους μαθητές με προβλήματα ακοής³ η χρήση πολυμέσων και εκπαιδευτικών εργαλείων με τη μορφή

³ βλέπε Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση 2004 και Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής - νοηματική 2004, και την πλέον πρόσφατη εκδοχή τους στο http://www.pi-schools.gr/special_education/kofosi-a

λογισμικού όχι μόνον συνίσταται αλλά με την αυξανόμενη εισαγωγή των νέων εκπαιδευτικών τεχνολογιών στη ειδική αγωγή θεωρείται επιβεβλημένη.

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για μαθητές με προβλήματα ακοής

Η πρώτη βασική αρχή που χαρακτηρίζει τα **Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών** (Α.Π.Σ.), για μαθητές με αναπηρία είναι η παροχή ίδιου όγκου και ποιότητας εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από την ομάδα αναπηρίας που αυτοί ανήκουν. Τα Α.Π.Σ. για μαθητές με αναπηρία ορίζουν ότι:

- α) το περιεχόμενο των σπουδών που παρέχεται στους αναπήρους μαθητές σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης δεν πρέπει να διαφέρει από αυτό για τους μη ανάπηρους μαθητές και
- β) οι συνθήκες διδασκαλίας και το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία θα πρέπει να είναι κατάλληλο και σύμφωνο με τις ιδιαιτερότητες των μαθητών αυτών.

Ειδικότερα σε σχέση με τη χρήση του προσφερόμενου εκπαιδευτικού υλικού τα Α.Π.Σ. προβάλλουν μια σειρά από απαιτήσεις που αφορούν την καταλληλότητα και προσβασιμότητα του υλικού για κάθε ομάδα μαθητών με αναπηρία, καθώς και τη δυνατότητα του να υποστηρίζει τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και την εξατομικευμένη μάθηση παράλληλα με τη συνεργασία, τη δουλειά σε ομάδες και την κοινωνικοποίηση των μαθητών μέσα στην τάξη.

Στα Α.Π.Σ. για τους μαθητές με προβλήματα ακοής τονίζεται ότι καθοριστικός εκπαιδευτικός παράγοντας με βάση τη δίγλωσση προσέγγιση στην εκπαίδευση των κωφών μαθητών είναι η

γενικευμένα, αν όχι η αποκλειστική χρήση της *Νοηματικής Γλώσσας* Ε.Ν.Γ. σε όλα τα επίπεδα της σχολικής ζωής. «*Στη δίγλωσση εκπαίδευση των κωφών παιδιών, αναγνωρίζεται ως πρώτη γλώσσα η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (Ε.Ν.Γ.) και ως δεύτερη γλώσσα η Ελληνική, κυρίως η γραπτή.*⁴» Επίσης διατυπώνεται ρητά η αναγκαιότητα δημιουργίας νέου εποπτικού και διδακτικού υλικού/λογισμικού που θα παρέχει στους μαθητές οπτικά ερεθίσματα όλων των ειδών, στατικά και κινούμενα κυρίως μέσω της χρήσης βίντεο, γιατί το ήδη υπάρχον εκπαιδευτικό υλικό είναι πολύ περιορισμένο τόσο όσον αφορά τη διδασκαλία της ελληνικής γραπτής γλώσσας αλλά και τη διδασκαλία των άλλων γνωστικών αντικειμένων και αυτή της Ε.Ν.Γ.

Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «*Τα κωφά παιδιά μπορούν να βοηθηθούν από τη χρήση ψηφιακών δίσκων με ιστορικό περιεχόμενο που κυκλοφορούν στην αγορά, καθώς και από τη δημιουργία τέτοιων δίσκων από τους διδάσκοντες ή αρμόδιους φορείς. Ακόμα η χρησιμοποίηση λογισμικών προγραμμάτων όπως παιχνιδιών περιπέτειας (π.χ. γραφικές παραστάσεις) ή προγράμματα που ασχολούνται με την ιστορική γραμμή του χρόνου.*⁵»

Το λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα», είναι διαμορφωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις δυνατότητες των κωφών παιδιών Εκμεταλλεύεται την «οπτική» φύση των κωφών μαθητών, παρέχοντας τους όσο το δυνατό πληρέστερη πρόσβαση στο γνωστικό αντικείμενο και ταυτόχρονα ενισχύει την προσπάθεια κατάκτησης του γνωστικού αντικειμένου της Ιστορίας, την εκμάθηση της ελληνικής γραπτής γλώσσας ως δεύτερης γλώσσας, καθώς και την εκμάθηση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (Ε.Ν.Γ.), βελτιώνοντας ποιοτικά και ποσοτικά τις γνωστικές και γλωσσικές ικανότητες των μαθητών.

⁴ Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση 2004:8.

⁵ Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση 2004:126.

Το υλικό δημιουργήθηκε με γνώμονα τις γλωσσικές ιδιαιτερότητες των κωφών μαθητών, την ανομοιογένεια που τα παιδιά αυτά παρουσιάζουν ως προς τις γλωσσικές τους ικανότητες – τόσο στην Ε.Ν.Γ. όσο και στην Ελληνική γλώσσα – αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην γραφή και στην ανάγνωση. Η επιλογή, η οργάνωση και η παρουσίαση του διδακτικού υλικού του λογισμικού έγινε σύμφωνα με την ηλικία των μαθητών, το περιεχόμενο της ύλης του μαθήματος της Ιστορίας στο δημοτικό σχολείο και την «ικανοποίηση» όσο το δυνατόν μεγαλύτερου μέρους των απαιτήσεων των Α.Π.Σ. και των Δ.Ε.Π.Π.Σ. που αφορούν στο μάθημα αυτό.

Το λογισμικό «**Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα**», ακολουθεί όλες τις προβλεπόμενες από τα Α.Π.Σ. μεθοδολογικές αρχές διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στους μαθητές που έχουν σοβαρό πρόβλημα απώλειας ακοής. Συγχρόνως εναρμονίζεται με τις μεθοδολογικές αρχές, τους στόχους, τις θεματικές ενότητες και τις προτεινόμενες δραστηριότητες των αντίστοιχων Δ.Ε.Π.Π.Σ. της γενικής εκπαίδευσης.

Η δημιουργία του λογισμικού στηρίχθηκε στην βασική αρχή της διγλωσσίας που διέπει τα Α.Π.Σ. για τη διδασκαλία του γνωστικού αντικειμένου της Ιστορίας στα κωφά παιδιά. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, αυτά τα παιδιά μπορούν να διδάσκονται το μάθημα της Ιστορίας όπως αυτό έχει σχεδιαστεί για τα ακούοντα παιδιά που φοιτούν στα γενικά σχολεία. Μοναδική προϋπόθεση είναι να εκπαιδεύονται με δίγλωσσο τρόπο. Να έχουν δηλαδή ως κύρια γλώσσα διδασκαλίας την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (Ε.Ν.Γ.) και ως δεύτερη την ελληνική, στη γραπτή της μορφή. Η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα είναι η φυσική γλώσσα των κωφών, και επιπλέον είναι μια γλώσσα αυτοδύναμη, με δική της γραμματική και συντακτική δομή.

Η επιλεκτική παρουσίαση των κειμένων της ιστορίας του δημοτικού σχολείου στην καθομιλούμενη Ελληνική και στην Ε.Ν.Γ., και ο άμεσος συσχετισμός του γραπτού με το νοηματικό λόγο, αποτελεί μια από τις βασικές καινοτομίες του λογισμικού «**Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα**». Με την παρουσίαση του συγκεκριμένου περιεχομένου στους κωφούς μαθητές επιδιώκεται τα παιδιά αυτά να κατακτήσουν τους στόχους που προβλέπει το γενικό αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Ιστορίας⁶ και παράλληλα, να αποκτήσουν νέες δεξιότητες στην Ελληνική γλώσσα (ως δεύτερη γλώσσα), αξιοποιώντας τις γλωσσικές πληροφορίες, τις γνώσεις και τις δεξιότητες που ήδη έχουν στην πρώτη τους γλώσσα (την Ε.Ν.Γ.).

Τα κείμενα που έχουν επιλεγεί – και τα οποία αποτελούν το περιεχόμενο του λογισμικού – προέρχονται από διάφορους θεματικούς κύκλους⁷ και στοχεύουν στην προσέγγιση του βασικού στόχου του μαθήματος της Ιστορίας, που είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Οι μαθητές εξοικειώνονται με την έννοια της γραμμής του χρόνου, ασκούνται να συνειδητοποιήσουν την εξέλιξη των γεγονότων, οργανώνουν τη σκέψη τους, αντιλαμβάνονται τις μεταβολές που συμβαίνουν σε σχέση με το χρόνο, το χώρο, τα γεγονότα, τους ανθρώπους και τις κοινωνίες. Επίσης μέσα από την παράλληλη χρήση της Ε.Ν.Γ. με την ελληνική γραπτή γλώσσα ασκούνται στο να διαβάζουν και να κατανοούν βαθμιαία μικρά και μεγαλύτερα κείμενα, να παρακολουθούν τη δομή ενός κειμένου, να απαντούν σε ερωτήσεις. Τέλος, λόγω της ιδιαιτερότητας της διγλωσσίας το λογισμικό περιλαμβάνει λεξικό με λεξιλόγιο και ορολογία για το μάθημα της Ιστορίας στην Ε.Ν.Γ., ώστε να χρησιμοποιούνται κοινά νοήματα απ’ όλα τα κωφά παιδιά και τους διδάσκοντες που θα χρησιμοποιήσουν το υλικό πανελληνίως, προάγοντας ουσιαστικά επίσης και την

⁶ Που σχεδιάστηκε για τους ακούοντες μαθητές των σχολείων της χώρας

⁷ Οι θεματικοί κύκλοι – ενότητες, αναφέρονται στην εισαγωγή του παρόντος.

καλλιέργεια της Ε.Ν.Γ. κατά τη χρήση της για το συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο της Ιστορίας.

Στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος που καλύπτει το λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»

Η διδασκαλία της Ιστορίας

Η Ιστορία είναι η επιστήμη η οποία καλύπτει όλο το φάσμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και αποσκοπεί στη γνώση και κατανόηση του ανθρώπινου παρελθόντος.

Το μάθημα της Ιστορίας παρέχει στο μαθητή τη δυνατότητα να γνωρίσει το παρελθόν για να καταστεί ικανός να κατανοεί το παρόν, να αντιλαμβάνεται αντικειμενικά το κοινωνικό «γίγνεσθαι», να μετέχει ενεργά σ' αυτό και να γνωρίζει τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Η διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας πρέπει απαραίτητα να στηρίζεται στη βασική παιδαγωγική αρχή της εφαρμογής ενεργητικών μεθόδων διδασκαλίας. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να εγκαταλειφθεί ο αναχρονιστικός δασκαλοκεντρικός τρόπος εργασίας και να υιοθετηθεί το μαθητοκεντρικό μοντέλο που εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και ταυτόχρονα αναιρεί τον κυρίαρχο ρόλο του «παντογνώστη» εκπαιδευτικού.

Σ' αυτή την ενεργητική μαθησιακή διαδικασία βασική θέση κατέχουν:

- η ατομική ή ομαδική εργασία με τη μορφή ερευνητικού σχεδίου
- η διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων
- η οργάνωση ασκήσεων αναπαράστασης ιστορικών γεγονότων
- η βιωματική και διαθεματική προσέγγιση και
- η έρευνα των πηγών μέσα στην τάξη.

Με τον τρόπο αυτό η μαθησιακή διαδικασία αποκτά ερευνητικό χαρακτήρα, ο μαθητής μαθαίνει πώς να κατευθύνεται στις πηγές και πώς να τις αξιοποιεί αποτελεσματικά για την απόκτηση ιστορικής γνώσης.

Η διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στα κωφά παιδιά

Με δεδομένο ότι οι κωφοί και οι βαρήκοοι μαθητές δεν υστερούν σε πνευματικές ικανότητες, σε σχέση με τους ακούοντες συμμαθητές τους, η διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στα παιδιά αυτής της κατηγορίας ακολουθεί τις παραπάνω βασικές αρχές και το μόνο που αλλάζει είναι ότι η πρόσβαση των κωφών μαθητών στην πληροφορία γίνεται με τη χρήση της φυσικής τους γλώσσας που είναι η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα⁸. Με την έννοια αυτή, ο εκπαιδευτικός που εργάζεται με κωφά παιδιά θα πρέπει να ακολουθεί πιστά το ισχύον σε κάθε τάξη του δημοτικού σχολείου αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Ιστορίας και να δίνει στους μαθητές του περισσότερα οπτικά ερεθίσματα, εφόσον η όραση αποτελεί το βασικό κανάλι πρόσβασης στο διδακτέο αντικείμενο για την πρόσκτηση πληροφορίας και μετουσίωσης της σε γνώση.

Σκοποί και στόχοι της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στα κωφά παιδιά

Γενικός σκοπός

Γενικός σκοπός διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Προϋπόθεση αυτού

⁸ Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν προωθηθεί σημαντικές θεσμικές και πρακτικές αλλαγές στους τρόπους και τις μεθόδους εκπαίδευσης των κωφών μαθητών κυριότερες των οποίων είναι η αναγνώριση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (Ε. Ν.Γ.) με το νόμο 2817/2000 ως επίσημης γλώσσας των κωφών και η ανάπτυξη Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (Α.Π.Σ.) το 2004, βασιζόμενων στη φιλοσοφία και τις αρχές της δίγλωσσης εκπαίδευσης.

του σκοπού αποτελεί η γνώση του παρελθόντος για την κατανόηση του παρόντος και το σχεδιασμό του μέλλοντος.

Η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης αφορά την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων και τη σύνδεση αιτίων και αποτελεσμάτων.

Η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της συμπεριφοράς του ανθρώπου σε συγκεκριμένες καταστάσεις και την εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον.

Έτσι, με τη διδασκαλία της Ιστορίας ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την επίγνωση ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του.

Ο σκοπός της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης συνδέεται έτσι με το γενικότερο σκοπό της εκπαίδευσης που αναφέρεται στην προετοιμασία συνειδητών πολιτών.

Όπως προαναφέρθηκε, η διδασκαλία του κωφού παιδιού ακολουθεί το ισχύον σε κάθε τάξη του δημοτικού σχολείου Αναλυτικό Πρόγραμμα του μαθήματος της Ιστορίας με την προϋπόθεση ότι ο τρόπος διδασκαλίας προσαρμόζεται στα γλωσσικά δεδομένα των κωφών μαθητών (Ε. Ν. Γ.), άρα και το προτεινόμενο οπτικοαουστικό μέσο (λογισμικό), στηρίζεται στους βασικούς άξονες των Α. Π. Σ και Δ. Ε. Π. Π. Σ της Ιστορίας.

Είναι φανερό ότι το συγκεκριμένο υλικό είναι ένα επί πλέον εκπαιδευτικό βοήθημα συμπληρωματικό του βασικού διδακτικού πακέτου του μαθήματος της Ιστορίας και σε καμία περίπτωση δεν έρχεται να υποκαταστήσει το βιβλίο του μαθητή ούτε να αποτελέσει το αποκλειστικό «εγχειρίδιο» εργασίας στο σχολείο των κωφών μαθητών. Οι κωφοί μαθητές έχουν και χρησιμοποιούν το βασικό τους βιβλίο Ιστορίας που καλύπτει όλο το φάσμα της διδακτέας ύλης, όπως ορίζεται από το Α. Π. Σ.

Γενικοί διδακτικοί στόχοι

Ακολουθώντας τις παραπάνω διδακτικές αρχές θα κινηθούμε στο πλαίσιο των γενικών αλλά και των επί μέρους (ειδικών), διδακτικών στόχων του μαθήματος της Ιστορίας με τους οποίους επιδιώκεται και οι κωφοί, όπως και οι ακούοντες μαθητές:

- *Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για το παρελθόν, εκτίμηση για τα ανθρώπινα επιτεύγματα, καθώς και σεβασμό προς το φυσικό περιβάλλον.*
- *Να γνωρίσουν εξέχουσες προσωπικότητες που με τη δράση τους συμπυκνώνουν ευρύτερες τάσεις και εξελίξεις.*
- *Να αναπτύξουν στοιχειώδη αίσθηση του χρόνου, καθώς και της χρονικής αλληλουχίας γεγονότων ή περιόδων και να εξοικειωθούν με τη χρήση λέξεων ή φράσεων που σχετίζονται με τη ροή του χρόνου και με τους τρόπους μέτρησης του (π.χ., παλιό, νέο, πριν, μετά, πολύ πριν, μέρες της εβδομάδας, μήνες, χρόνια, κ.τ.λ.).*
- *Να αναγνωρίζουν ευρύτερες ιστορικές περιόδους σε χρονολογική σειρά.*
- *Να μάθουν να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν διάφορα ιστορικά αντικείμενα - μαρτυρίες (εικόνες, φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικά προγράμματα, θεατρικά έργα, τραγούδια, γραπτά κείμενα, μουσειακά εκθέματα ή αντίγραφα, προφορικές μαρτυρίες, κτίρια, τοποθεσίες, κ.α.).*
- *Να καλλιεργήσουν την ικανότητα ανακοίνωσης των ιστορικών γνώσεων και απόψεών τους μέσα από ποικίλους τρόπους.*
- *Να αναπτύξουν θετική στάση στην προαγωγή και τη διαφύλαξη της εθνικής τους κληρονομιάς.*

Ειδικοί Διδακτικοί Στόχοι

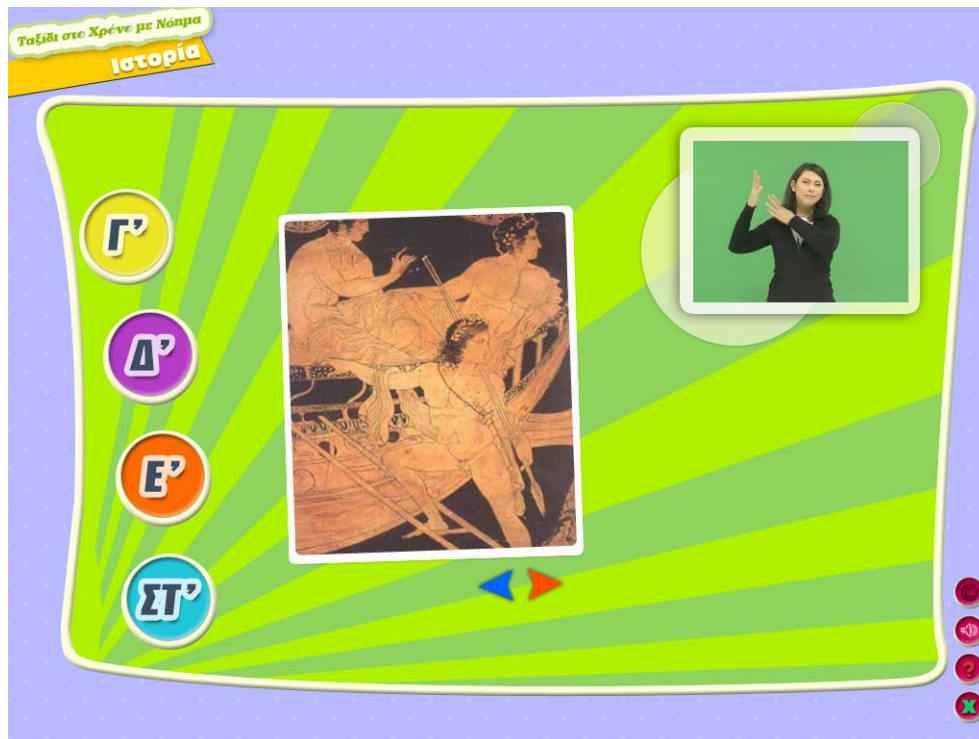
Με τη διδασκαλία των επί μέρους ενοτήτων του μαθήματος της Ιστορίας στις τέσσερις τάξεις του δημοτικού σχολείου επιδιώκεται οι κωφοί μαθητές:

- *Να γνωρίσουν την Ελληνική Μυθολογία και να χαρούν την ομορφιά των αρχαίων μύθων.*
- *Να έρθουν σε επαφή με τους σημαντικότερους ελληνικούς μύθους και ειδικότερα με αυτούς που έχουν παγκόσμια απήχηση.*
- *Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα και εξελίξεις της ελληνικής Ιστορίας από την αρχαιότητα ως σήμερα, καθώς και στοιχεία της Ιστορίας των άλλων πολιτισμών και λαών.*
- *Να αποκτήσουν μια γενική εικόνα των πιο σημαντικών γεγονότων από την παγκόσμια Ιστορία, εκείνων που συνδέονται με την ελληνική ή διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο για τις τύχες του κόσμου.*
- *Να κατανοήσουν την ιστορική συνέχεια, να αναπτύξουν το συναίσθημα αγάπης προς την πατρίδα και τα δημοκρατικά ιδεώδη.*
- *Να αναπτύξουν την ικανότητα της κατανόησης του χρόνου και της χρήσης των σχετικών όρων (π.χ., αρχαίος, π.Χ., μ.Χ., αιώνας, δεκαετία, χιλιετία, εποχή μεσοπολέμου κ.ά.).*
- *Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του γεωγραφικού παράγοντα για τη διαμόρφωση της ιστορικής εξέλιξης ενός τόπου.*
- *Να συσχετίζουν μεταξύ τους γεγονότα και εξελίξεις της ίδιας ή διαφορετικών ιστορικών περιόδων.*
- *Να ενημερωθούν για τις κοινωνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές και εθνικές διαφοροποιήσεις των κοινωνιών τις οποίες μελετούν.*
- *Να κατανοούν και να αποδέχονται τις πολιτισμικές, θρησκευτικές ή άλλες διαφοροποιήσεις ως θεμελιώδες δικαίωμα*

των ανθρώπων σε μια δημοκρατική κοινωνία και ως θετικό παράγοντα της εξέλιξής της.

- Να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της ειρηνικής συνύπαρξης, της αλληλοκατανόησης και της παράλληλης εξέλιξης των λαών.
- Να γνωρίσουν τις ιδέες, τις πεποιθήσεις και τις στάσεις των ανθρώπων στην ιστορική τους πορεία.
- Να θέτουν ερωτήσεις και να δίνουν απαντήσεις, σχετικές με τη διδασκόμενη ιστορική ύλη.
- Να εντοπίζουν, να επιλέγουν και να οργανώνουν απλές ιστορικές πληροφορίες μέσα από μια ποικιλία πηγών χρησιμοποιώντας την τεχνολογία, ή άλλα μέσα για να ανακοινώνουν απλά ιστορικά θέματα.
- Να διδαχθούν πώς να οργανώνουν και πώς να ανακοινώνουν την ιστορική τους γνώση και άποψη με ποικίλους τρόπους, προφορικά, γραπτά, μέσω διαφόρων τεχνικών αφήγησης.
- Να εξοικειωθούν με την ορολογία της ιστορικής επιστήμης και να οικειωθούν το αναγκαίο λεξιλόγιο για την κατανόηση των συγκεκριμένων περιόδων και θεμάτων που διδάσκονται (π.χ. έθνος, πολιτισμοί, εισβολή, κατάκτηση, υποδούλωση κ.λπ.).

**Το εκπαιδευτικό λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»
(Φιλοσοφία, δομή και περιεχόμενο)**

Γενικά

Την ανάγκη διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στα κωφά παιδιά στο πλαίσιο των παραπάνω γενικών και επί μέρους σκοπών και στόχων, έρχεται να υπηρετήσει το εκπαιδευτικό λογισμικό **«Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»**, το οποίο δημιουργήθηκε με βάση τις αρχές της διγλωσσίας και με στόχο τη διδασκαλία του μαθήματος της ελληνικής ιστορίας στους κωφούς και βαρήκοους μαθητές, των τεσσάρων τάξεων του δημοτικού σχολείου, μέσω της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (Ε.Ν.Γ).

Το λογισμικό **«Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»** αποτελεί την πρώτη καινοτομική προσπάθεια δημιουργίας ενός νέου διαδραστικού λογισμικού που γίνεται στη χώρα μας και έρχεται να υπηρετήσει τους βασικούς σκοπούς των *«Α.Π.Σ. για μαθητές με αναπηρία»* τα οποία προβάλλουν μια σειρά από απαιτήσεις που αφορούν, μεταξύ των άλλων και στην αναγκαιότητα δημιουργίας εποπτικού και

διδασκτικού υλικού-λογισμικού, κατάλληλου και προσβάσιμου για κάθε ομάδα μαθητών με αναπηρία⁹.

Στόχοι του εκπαιδευτικού λογισμικού «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα»

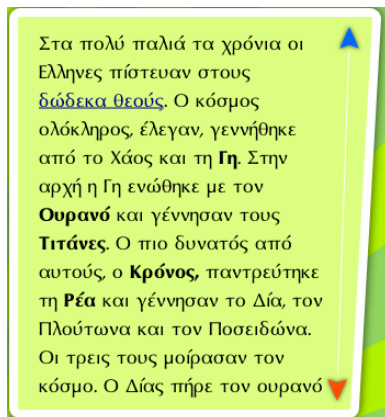
Το εκπαιδευτικό λογισμικό Ιστορία με Νόημα σχεδιάστηκε, διαμορφώθηκε και προσφέρεται για να:

- καλύψει την ανάγκη παρουσίασης κάποιων ενοτήτων του μαθήματος της Ιστορίας του Δημοτικού σχολείου με δίγλωσσο τρόπο, σύμφωνα με το νόμο 2817/2000 για την Ειδική Αγωγή και με βάση τα Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής
- αποτελέσει ένα συστηματοποιημένο, από πλευράς δομής και περιεχομένου και ταυτόχρονα ένα ευχάριστο συμπληρωματικό διδακτικό βοήθημα, διαμορφωμένο αποκλειστικά για κωφούς και βαρήκοους μαθητές
- διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε σχολεία κωφών και βαρήκων μαθητών στο έργο τους
- εξοικειώσει τους εκπαιδευτικούς, που στην τάξη τους έχουν μαθητές με προβλήματα ακοής, με το δίγλωσσο μοντέλο διδασκαλίας.

⁹ «Τα κωφά παιδιά μπορούν να βοηθηθούν από τη χρήση ψηφιακών δίσκων με ιστορικό περιεχόμενο που κυκλοφορούν στην αγορά, καθώς και από τη δημιουργία τέτοιων δίσκων από τους διδάσκοντες ή αρμόδιους φορείς. Ακόμα η χρησιμοποίηση λογισμικών προγραμμάτων όπως παιχνιδιών περιπέτειας (π.χ. γραφικές παραστάσεις) ή προγράμματα που ασχολούνται με την ιστορική γραμμή του χρόνου.» (βλέπε Α.Π.Σ. για μαθητές με προβλήματα ακοής για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση 2004:126).

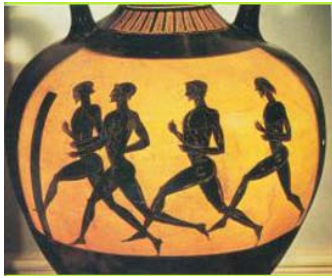
Χρησιμοποιώντας το λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα», ο κωφός μαθητής:

- βλέπει το περιεχόμενο (κείμενα, γλωσσάρι, δραστηριότητες,) του μαθήματος της Ιστορίας στη γραπτή του μορφή, στο «βιβλίο του μαθητή»

- το «διαβάζει» στη νοηματική του μορφή, το ακούει (όταν διαθέτει υπολείμματα ακοής και με τη βοήθεια των ακουστικών βαρηκοΐας)

- παρατηρεί την εικόνα ή τη φωτογραφία που συνοδεύει το κείμενο
- εμπεδώνει τις γνώσεις του στην Τεχνολογία της Πληροφορίας και της Εκπαίδευσης, (Τ. Π. Ε.)

- επιλύει ασκήσεις, απαντά σε ερωτήματα και με τον τρόπο αυτό εμπεδώνει την ύλη του βιβλίου της Ιστορίας που διδάσκεται στην ώρα του μαθήματος

Προσπάθησε να τοποθετήσεις στη γραμμή του χρόνου τα γεγονότα που έχουν σχέση με τη Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση.

Μάχη στα Δερβενάκια	Λήξη του Ι. Καποδίστρια στην Ελλάδα	Σύλληψη και θάνατος του Ρήγα Φεραίου	Έξοδος του Μεσολογγίου
Υπογραφή του πρωτοκόλλου του Λονδίνου	Ίδρυση Φιλικής Εταιρείας	Ναυμαχία του Ναυαρίνου	

Timeline: 1798, 1814, 1821 (Εναρξη της ελληνικής επανάστασης), 1822, 1826, 1827, 1828, 1830

- φρεσκάρει και επεκτείνει τις ιστορικές του γνώσεις
- ψυχαγωγείται παίζοντας και αξιοποιεί ευχάριστα και δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του στην τάξη αλλά και στο σπίτι ή στην παρέα του.

Αξιοποίηση του οπτικοακουστικού βοηθήματος

Η «**Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα**» είναι το πρώτο λογισμικό για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας που σχεδιάστηκε και διαμορφώθηκε στην Ελλάδα, προκειμένου να διατεθεί στα δημοτικά σχολεία κωφών-βαρήκοων παιδιών. Βεβαίως και είναι διαθέσιμο για αξιοποίηση από τα σχολεία των ακουόντων μαθητών στα οποία ενδεχομένως φοιτούν μαθητές με σοβαρά προβλήματα απώλειας ακοής καθώς και από οποιονδήποτε έχει σχέση με τα κωφά παιδιά, (μεμονωμένους κωφούς, γονείς, εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτικά ιδρύματα και βιβλιοθήκες).

Η χρήση και λειτουργία του από τους εκπαιδευτικούς είναι ιδιαίτερα απλή και μπορεί να διευκολύνει τον καθένα που καλείται να εργαστεί με κωφούς μαθητές ακόμα κι αν δεν γνωρίζουν τη νοηματική γλώσσα.

Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές στο σπίτι όπου και οι γονείς ακόμα θα έχουν την ευκαιρία να συνεργαστούν παραγωγικά με το παιδί τους, με την προϋπόθεση ότι ο ρόλος τους θα είναι απόλυτα βοηθητικός.

Ευχή των συντελεστών του παρόντος λογισμικού και πιστεύουμε προσδοκία της κοινότητας των κωφών, είναι σε μια επόμενη φάση το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να εισηγηθεί την προσαρμογή ολόκληρου του διδακτικού πακέτου του μαθήματος της Ιστορίας, αλλά και όλων των άλλων μαθημάτων, στη φυσική γλώσσα των κωφών μαθητών, και τη διαμόρφωσή τους σε μια μορφή παρόμοια και γιατί όχι, καλύτερη του παρόντος βοηθήματος, έτσι ώστε να καταστούν όλα τα βιβλία απολύτως προσβάσιμα στους κωφούς μαθητές όλων των βαθμίδων της υποχρεωτικής, και όχι μόνον, εκπαίδευσης.

Διδακτική μεθοδολογία

Το παρόν λογισμικό, όπως και παραπάνω αναφέρθηκε, σχεδιάστηκε και διαμορφώθηκε - στη μορφή και το περιεχόμενο - για να λειτουργήσει ως συμπληρωματικό βοήθημα, πλάι στο διδακτικό πακέτο του μαθήματος της Ιστορίας που δημιουργήθηκε πρόσφατα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και να δώσει τη δυνατότητα στους κωφούς μαθητές να αγαπήσουν το μάθημα της ιστορίας, να κατανοήσουν καλύτερα κάποια ιστορικά γεγονότα με τη βοήθεια της νοηματικής γλώσσας και να οδηγηθούν πιο κοντά στο βασικό σκοπό της ιστορίας που είναι η γνώση και κατανόηση του ανθρώπινου παρελθόντος και δια μέσου αυτής στην απόκτηση ιστορικής συνείδησης.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η διδακτική επεξεργασία των κειμένων της κάθε μιας από τις ενότητες του παρόντος λογισμικού θα πρέπει να συμβαδίζει με τη διδασκαλία της αντίστοιχης ενότητας του βασικού εγχειριδίου της τάξης (βιβλίο του μαθητή).

Εργασία στο βιβλίο του μαθητή

Οι κωφοί μαθητές, με τη βοήθεια του δασκάλου τους, θα εργαστούν πάνω στο συγκεκριμένο κεφάλαιο του βασικού εγχειριδίου του μαθήματος της Ιστορίας της τάξης (βιβλίο του μαθητή), και στις αντίστοιχες ασκήσεις του βιβλίου εργασιών, με τη μέθοδο που το σχολείο κωφών χρησιμοποιεί για την προώθηση των διδακτικών του στόχων.

Στην περίπτωση που το λογισμικό αυτό πρόκειται να χρησιμοποιηθεί σε σχολεία ακουόντων μαθητών στα οποία έχει ενταχθεί και φοιτά κωφός ή βαρήκοος μαθητής, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν υπόψη τους τα παρακάτω:

- Το πιθανότερο είναι το παιδί αυτό να αγνοεί τη νοηματική γλώσσα, την οποία ούτως ή άλλως αγνοεί και ο δάσκαλος και να

είναι αναγκασμένο να επικοινωνεί αποκλειστικά με τη χρήση της ελληνικής. Το παιδί αυτό έχει να αντιμετωπίσει μεγάλες δυσκολίες στην προσπάθεια κατανόησης και έκφρασης της γραπτής ελληνικής γλώσσας.

- Το γεγονός αυτό επιβάλλει στο δάσκαλο να έχει προετοιμάσει και κατά φάση της παράδοσης του νέου γνωστικού αντικειμένου, να δώσει στον κωφό μαθητή της τάξης περίληψη του περιεχομένου του υπό διδασκαλία κεφαλαίου. Στο κείμενο της περίληψης ο δάσκαλος θα φροντίσει να περιλαμβάνονται γνωστές κατά το δυνατόν λέξεις και έννοιες, που θα διευκολύνουν το παιδί να κατανοήσει το περιεχόμενο του κειμένου και θα το ενθαρρύνουν να δείξει ενδιαφέρον για το μάθημα.

- Εξυπακούεται ότι η περίληψη δεν θα υποκαταστήσει το βασικό κείμενο του βιβλίου το οποίο σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να έχει μπροστά του και να μελετά ο μαθητής αυτός.

Κατά το στάδιο της επεξεργασίας του κειμένου το κωφό παιδί θα ενθαρρύνεται να συμμετέχει στη διαδικασία κατανόησης του κειμένου χρησιμοποιώντας παράλληλα με το βιβλίο και την περίληψη. Στη φάση της επεξεργασίας των ασκήσεων, ο μαθητής θα προσπαθήσει να επιλύσει μέρος των ασκήσεων από το αντίστοιχο βιβλίο εργασιών, τις οποίες θα ορίσει ο δάσκαλος με βάση το γλωσσικό επίπεδο του μαθητή και το βαθμό δυσκολίας της κάθε άσκησης. Στο σημείο αυτό το παιδί μπορεί να συνεργαστεί με τους συμμαθητές του ή να έχει τη βοήθεια του δασκάλου του, (εξατομικευμένη εργασία).

Το μάθημα θα ολοκληρωθεί με την αξιολόγηση του αποτελέσματος της προσπάθειας η οποία θα εκτιμηθεί κατά προτεραιότητα..

Εργασία στο λογισμικό

Με την ολοκλήρωση της επεξεργασίας της διδακτικής ενότητας του μαθήματος της ημέρας οι μαθητές θα εργαστούν στον υπολογιστή

τους με το λογισμικό, αρχικά σε ομαδική βάση (ανάλογα με τις συνθήκες της τάξης, το γλωσσικό και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών και το διαθέσιμο χρόνο). Ο δάσκαλος έχοντας πλήρη εικόνα του συνολικού περιεχομένου του λογισμικού (κείμενα, γλωσσάρι, δραστηριότητες), θα καταστρώσει το βασικό πλάνο εργασίας το οποίο θα κινείται σε μια σταθερή, κατά προτίμηση διαδικασία, η οποία θα ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

- Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των δύο ή, αν οι συνθήκες το επιβάλλουν, των τριών μαθητών¹⁰. Ανοίγουν με προσοχή το φάκελο με τον ψηφιακό δίσκο, τον τοποθετούν στο υπολογιστή και τον ενεργοποιούν.
- Παρατηρούν τα προκαταρκτικά στοιχεία του περιεχομένου του λογισμικού (γενικό τίτλο, ονόματα συντελεστών, γραφικά στοιχεία επιφάνειας εργασίας, επεξηγήσεις και οδηγίες λειτουργίας, τίτλους ενοτήτων και κεφαλαίων, διάταξη περιεχομένων κ.λπ.).
- Επισημαίνουν το προς επεξεργασία κεφάλαιο και προσπαθούν να το συσχετίσουν με το αντίστοιχο κεφάλαιο του βιβλίου τους.
- Παρακολουθούν την ανάπτυξη του κειμένου στην οθόνη και προσπαθούν να κατανοήσουν το περιεχόμενο του κεφαλαίου.
- Διαβάζουν προσεκτικά το κείμενο και επισημαίνουν τις άγνωστες λέξεις τις οποίες καταγράφουν στο τετράδιό τους.
- Προσφεύγουν με τον κέρσορα στο γλωσσάρι για να δουν την ερμηνεία των λέξεων που είναι υπογραμμισμένες και τονίζονται στο κείμενο με έντονο γαλάζιο χρώμα.
- Επισημαίνουν στο κείμενο τις λέξεις που είναι τονισμένες με έντονο μαύρο χρώμα την έννοια των οποίων θα προσπαθήσουν κατανοήσουν συζητώντας με τους συμμαθητές τους και το δάσκαλο.

¹⁰ Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι οι τάξεις στα σχολεία των κωφών αποτελούνται από μικρό αριθμό μαθητών (έως οκτώ).

Με την εφαρμογή της παραπάνω μεθοδολογίας οι μαθητές, πέραν όλων των άλλων ασκούνται και στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Βλέπουν την άσκηση στη νοηματική ή στη γραπτή της μορφή¹¹ και μπορούν να προσδιορίσουν το βαθμό δυσκολίας και τα δεδομένα της. Διευκολύνονται έτσι να κάνουν συλλογισμούς, να επιλέγουν μέσα από διάφορες στρατηγικές την πιο κατάλληλη για την επίλυση του προβλήματος και να ελέγχουν τα αποτελέσματα βρίσκοντας τη λογική σχέση με τα ζητούμενα των προβλημάτων και με αυτό τον τρόπο αναπτύσσεται η κριτική τους σκέψη.

Ανάπτυξη επί πλέον δραστηριοτήτων επεξεργασίας του γνωστικού αντικειμένου

Με την ολοκλήρωση της εργασίας στο λογισμικό, ο δάσκαλος θα οδηγήσει τους μαθητές στο στάδιο της επεξεργασίας του περιεχομένου του κεφαλαίου με την ανάπτυξη ποικίλων δραστηριοτήτων. Το μάθημα της Ιστορίας, λόγω της ευρύτητας του περιεχομένου του, παρέχει τη δυνατότητα για πολλαπλές προσεγγίσεις της διδακτέας ύλης με την ανάπτυξη ποικίλων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν μέσα ή έξω από το σχολείο και μπορεί να αφορούν ένα μεμονωμένο διδακτικό κεφάλαιο ή έναν αριθμό διδακτικών κεφαλαίων ή και μια ολόκληρη ενότητα.

Πολλές από τις δραστηριότητες μπορεί να έχουν ως αφετηρία το διδασκόμενο μάθημα, είναι όμως δυνατόν να προωθούν την αρχή της διαθεματικότητας και έτσι να συνδέουν την Ιστορία με θέματα που αναπτύσσονται σε άλλα μαθήματα ή με γεγονότα και καταστάσεις της καθημερινής ζωής.

Ως τέτοιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να είναι κάποιες από τις παρακάτω:

¹¹ Μπορεί επίσης να την ακούει, αν διαθέτει ακουστικά υπολείματα (βαρήκοο) και με την προϋπόθεση της χρήσης ακουστικών βαρηκοπίας.

- Γλωσσικές ασκήσεις με τις λέξεις που κατέκτησαν οι μαθητές κατά την προηγούμενη φάση της γλωσσικής και νοηματικής επεξεργασίας του κειμένου.
- Εργασίες ερευνητικού χαρακτήρα. Στην περίπτωση αυτή τα παιδιά μπορούν να εργαστούν στην τάξη αξιοποιώντας κάθε μορφής υλικό (εγκυκλοπαίδειες, έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό, διαδίκτυο κ.λπ.). Τέτοιας μορφής εργασίες μπορεί να δοθούν και για το σπίτι.
- Απόδοση νοήματος, σύνθεση περίληψης με νοηματική γλώσσα ή γραπτό κείμενο.
- Περιληπτική παρουσίαση γεγονότων και καταστάσεων.
- Παρατήρηση και «ανάγνωση» του εικαστικού υλικού του κεφαλαίου (εικόνες, φωτογραφίες, σκίτσα κ.λπ.), αναζήτηση και επεξεργασία επί πλέον εικαστικού υλικού έργων τέχνης.
- Αναζήτηση στοιχείων σε εγκυκλοπαίδειες, έντυπα και ηλεκτρονικά βιβλία, μουσειοσυσκευές, στο διαδίκτυο, κ.λπ.
- Μελέτη και σχολιασμός κειμένων - ιστορικών πηγών.
- Ανάγνωση και σχολιασμός λογοτεχνικών κειμένων.
- Ανάγνωση και σχολιασμός άρθρων από εφημερίδες και περιοδικά, με θέματα που σχετίζονται με το διδασκόμενο μάθημα.
- Παρατήρηση και «ανάγνωση» ιστορικών χαρτών, χρονολογικών πινάκων και διαγραμμάτων.
- Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων για ιστορικά γεγονότα και καταστάσεις.
- Διατύπωση προβλημάτων και αναζήτηση λύσεων.
- Καταγραφή των ονομασιών διαφόρων περιοχών, οδών, πλατειών κ.τ.λ. σε συνάρτηση με ιστορικά γεγονότα ή εποχής.
- Ανάλυση ατομικών ή ομαδικών ρόλων σχετικών με ιστορικά γεγονότα και καταστάσεις, βιωματική προσέγγιση.
- Δραματοποίηση ιστορικών γεγονότων ή καταστάσεων, θεατρικό παιχνίδι.

- Οργάνωση και πραγματοποίηση θεατρικής παράστασης με ιστορικό περιεχόμενο, οργάνωση σχεδίου επίσκεψης σε αρχαιολογικούς χώρους ή μουσεία.
- Αξιοποίηση μουσειοσυσκευών για την προετοιμασία επισκέψεων σε μουσεία, γραπτή έκθεση ιστορικών γεγονότων με τη μορφή χρονικού.
- Ανάπλαση ιστορικών γεγονότων με πρωτότυπο λογοτεχνικό τρόπο.
- Κατασκευή χαρτών, σχεδίων και μοντέλων.
- Οργάνωση εκθέσεων με ιστορικά θέματα.

Διαθεματική προσέγγιση

Κατά το στάδιο της επεξεργασίας του διδαχθέντος γνωστικού αντικειμένου ιδιαίτερο βάρος θα πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή της αρχής της διαθεματικότητας. Συγκεκριμένα πρέπει να αναζητούνται και να αξιοποιούνται οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται σε όλα τα μαθήματα και σε όλες τις εκδηλώσεις του σχολείου για σχεδιασμό και υλοποίηση διαθεματικών δραστηριοτήτων με βασικό επίκεντρο το μάθημα της Ιστορίας. Προς την κατεύθυνση αυτή ο δάσκαλος θα στηριχτεί στις οδηγίες των αντίστοιχων ενοτήτων όπως παρουσιάζονται στα «βιβλία του δασκάλου» του μαθήματος της Ιστορίας του.

Τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να είναι:

- Γλωσσικές ασκήσεις με λέξεις-όρους που κατέκτησαν στις επιμέρους ενότητες, σύνθεση περίληψης.
- Περιληπτική παρουσίαση γεγονότων και καταστάσεων.
- Παρατήρηση και «ανάγνωση» εικόνων και έργων τέχνης.
- Ανάγνωση και σχολιασμός κειμένων - ιστορικών πηγών.
- Ανάγνωση και σχολιασμός λογοτεχνικών κειμένων.

- Ανάγνωση και σχολιασμός άρθρων από εφημερίδες και περιοδικά, με θέματα που σχετίζονται με το διδασκόμενο μάθημα.
- Συσχετισμός ιστορικών γεγονότων με γεωγραφικούς όρους και έννοιες και αναγωγή τους στο χάρτη.
- Μαθηματικός υπολογισμός του χρόνου, των αποστάσεων, των ποσοτικών στοιχείων.

Ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικών δεξιοτήτων

Έχει διαπιστωθεί πως η ομαδοσυνεργατική μέθοδος εργασίας στην τάξη προσφέρεται ιδιαίτερα στο σχολείο κωφών μαθητών των οποίων το γνωστικό επίπεδο είναι σε υψηλότερο βαθμό ανομοιογενές συγκριτικά με το αντίστοιχο των ακουόντων παιδιών. Ως εκ τούτου ο εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργεί ομάδες με δύο ή τρεις μαθητές για να παρέχει την ευκαιρία στα παιδιά να συνεργάζονται στη διαδικασία επίλυσης των ασκήσεων και να αναπτύσσουν επιπλέον δραστηριότητες με στόχο την ευγενή άμιλλα και τη χαρά της επιτυχίας. Με τον τρόπο αυτό μαθαίνουν τα παιδιά να δραστηριοποιούνται στο πνεύμα και τη φιλοσοφία της ομαδικής εργασίας, της συνεργασίας, της αλληλοβοήθειας και του αλληλοσεβασμού, στοιχεία ιδιαίτερα αναγκαία στις κατηγορίες των παιδιών με ειδικές ανάγκες.

Επιπλέον με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας επιτυγχάνεται η δημιουργία ευχάριστης ατμόσφαιρας και ελκυστικού περιβάλλοντος στην τάξη που κάνει τους μαθητές να αισθάνονται πιο ευχάριστα μέσα σ' αυτό.

Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος εργασίας δεν αναιρεί την αυτόνομη λειτουργία του παιδιού στη διαδικασία μάθησης. Το παιδί και μέσα στο πλαίσιο της ομάδας διατηρεί τα προσωπικά του χαρακτηριστικά

αλλά ταυτόχρονα ενώνει τις δυνάμεις του με τους συμμαθητές του για την επιτυχία σε κοινούς στόχους.

Η επιτυχής χρήση και αποτελεσματική αξιοποίηση του λογισμικού «**Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα**», απαιτεί τον άρτιο και επαρκή τεχνολογικό εξοπλισμό του σχολείου. Τα παιδιά της ομάδας θα εργαστούν με τη βοήθεια του υπολογιστή βοηθώντας το ένα το άλλο, εξηγώντας και παίρνοντας τις σωστές αποφάσεις.

Θα έχουν έτσι την ευκαιρία να δοκιμάσουν τις γνώσεις τους να ανταλλάξουν απόψεις σε επίπεδο ομάδας ή τάξης, να επιλέξουν στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων, να εκφράσουν απόψεις, να κρίνουν και να κριθούν, να αξιολογήσουν και να αξιολογηθούν για τις γνώσεις, τις σκέψεις και τις επιλογές τους.

Και η ομαδοσυνεργατική εργασία δίνει πολλές τέτοιες ευκαιρίες: μ' ένα σύγχρονο ηλεκτρονικό βοήθημα - εργαλείο μάθησης, μια σύγχρονη τάξη κι έναν σύγχρονο τρόπο εκπαιδευτικής εργασίας.

Εκπαιδευτικό-Διδακτικό υλικό

Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διδακτική διαδικασία θα πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση του ενδιαφέροντος των μαθητών και την ουσιαστικότερη συμμετοχή τους στη διαδικασία της διδασκαλίας. Είναι αυτονόητο ότι η χρήση του σχολικού εγχειριδίου με τις δυνατότητες που αυτό παρέχει κρίνεται απαραίτητη. Η αξιοποίηση των πηγών, των εικόνων και των ιστορικών κειμένων που εμπεριέχονται σ' αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν από το διδάσκοντα, χωρίς να αποκλείεται και η χρήση άλλων μέσων και τεχνικών.

Η χρήση του πίνακα, η αξιοποίηση της σχολικής βιβλιοθήκης αλλά και άλλων περισσότερο πλούσιων βιβλιοθηκών, η χρήση χαρτών, εικόνων, φωτογραφικού υλικού, φωτεινών διαφανειών, οπτικοακουστικών μέσων λογισμικού τύπου (DVD), βιντεοταινιών, οργάνων και εργαλείων (επιδιασκόπιο, βιντεοπροβολέας και κυρίως

υπολογιστής με δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή). Η οργάνωση εκθέσεων, η αξιοποίηση των ασκήσεων του σχολικού εγχειριδίου και η σύνταξη δημιουργικών ασκήσεων και δραστηριοτήτων από τον διδάσκοντα, μπορούν να αποτελέσουν πλούσιο υλικό για μια πληρέστερη προσέγγιση του ιστορικού αντικειμένου. Σημαντικό επίσης στοιχείο αποτελούν τα διαγράμματα, οι χρονολογικοί πίνακες και οι χάρτες, διότι συμβάλλουν αποφασιστικά στην άμεση και σαφή πληροφόρηση.

Οι επισκέψεις σε αρχαιολογικούς - ιστορικούς χώρους, μουσεία αίθουσες τέχνης αποτελούν εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης των ιστορικών γεγονότων και πρέπει να χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της ανάπτυξης των ενεργητικών μεθόδων διδασκαλίας.

Αξιολόγηση

Το περιεχόμενο του λογισμικού «**Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα**» και ιδιαίτερα το μέρος με τις επιλεγμένες δραστηριότητες, προσφέρεται ως ένα εύχρηστο και αποτελεσματικό «εργαλείο» για τη διαδικασία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου.

Ο δάσκαλος μπορεί να ελέγξει το βαθμό κατανόησης του περιεχομένου του κάθε κεφαλαίου αλλά και της κάθε ενότητας από τους μαθητές, παρατηρώντας διακριτικά τους μαθητές κατά τη φάση της ενασχόλησής τους με τις δραστηριότητες. Θα έχει έτσι τη δυνατότητα να παρέμβει βοηθητικά, να παρατηρήσει την τακτική που θα ακολουθήσουν οι μαθητές, να παρατηρήσει την αντιληπτική τους ικανότητα, την κριτική τους σκέψη, την ικανότητα συσχέτισης εννοιών, όρων και πληροφοριών, την ευχέρεια επεξεργασίας, να κρατήσει σημειώσεις για την πορεία του μαθητή τόσο κατά την πορεία της διδασκαλίας όσο και στην τελική αξιολόγηση της κατάκτησης των εννοιών του μαθήματος της Ιστορίας από το μαθητή.

Όλα αυτά τα στοιχεία θα τα κρατήσει στο φάκελο του μαθητή, για να έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει συνολικά προσωπική άποψη για την πορεία του, αλλά και να έχει στη διάθεσή του υλικό παρατηρήσεων που θα τον βοηθήσουν να φτιάξει υλικό για ανατροφοδότηση και για επανάληψη μια ενότητας, την οποία διαπίστωσε ότι ο μαθητής δεν μπόρεσε να κατακτήσει σε ικανοποιητικό βαθμό.

Μπορεί τέλος, με τις ασκήσεις να φτιάξει ένα δικό του τεστ αξιολόγησης, για να διαμορφώσει άποψη αν τα παιδιά γνωρίζουν καλά τις έννοιες της ιστορίας.

Κατά την πορεία της εργασίας παρακολουθεί για να διαπιστώσει αν οι μαθητές κατανοούν τις έννοιες και ποιες στρατηγικές χρησιμοποιούν στην προσπάθειά τους να απαντήσουν στα ερωτήματα.

Αξιολογεί το βαθμό συνεργασίας με την ομάδα του και άλλα ποιοτικά στοιχεία της αξιολόγησης που εκείνος θέλει να σημειώσει.

Ο μαθητής μπορεί με τις ασκήσεις να αυτοαξιολογηθεί και να διαμορφώσει άποψη για τις ικανότητές του, τις δυσκολίες που συνάντησε και τους τρόπους με τους οποίους μαθαίνει καλύτερα τις έννοιες της ιστορίας. Να αποκτήσει αυτογνωσία και κριτική σκέψη.

Να κάνει ετεροαξιολόγηση του συμμαθητή του, κατά τη διάρκεια της εταιρικής ή της ομαδικής εργασίας.

Η αξιολόγηση δεν γίνεται ως μια αυτόνομη διδακτική ενέργεια. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής διδασκαλίας και έχει παιδαγωγική και διδακτική αξία.

Ο δάσκαλος μπορεί με τις εργασίες στο τέλος του μαθήματος να εξετάσει γρήγορα και ουσιαστικά τους μαθητές για να δει αν και πόσες δυσκολίες συνάντησε ο καθένας τους στο μάθημα της ημέρας, σε τι βαθμό κυμάνθηκε η κατάκτηση της γνώσης, αν πρέπει να επαναλάβει στοιχεία του μαθήματος που δεν έχουν ικανοποιητικά κατακτηθεί κ.λπ.

Τέλος, με την αξιολόγηση όλοι οι συντελεστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας θα έχουν μια πολύ καλή εικόνα της εργασίας τους.

Ο μαθητής:

- θα έχει κάνει μόνος του την αυτοαξιολόγηση του
- θα γνωρίζει πού τα καταφέρνει καλά και πού πρέπει να προσπαθήσει περισσότερο
- θα έχει δει και καταλάβει τα ποιοτικά στοιχεία της αξιολόγησης του, με τις απόψεις συμμαθητών και του δασκάλου του για συμπεριφορές και τον τρόπο εργασίας
- θα έχει ενημερωθεί από το δάσκαλό του για την πορεία της προόδου του και θα προσπαθήσει να διαμορφώσει ανάλογα τις προσπάθειες του στο μάθημα της ιστορίας
- θα έχει ενημερωθεί από το διπλανό του για να τροποποιήσει την εργασία του και με τον τρόπο αυτό θα βοηθηθεί στην προσπάθεια ανάπτυξης ομαδοσυνεργατικών δεξιοτήτων.

Ο δάσκαλος αντιλαμβάνεται το βαθμό επιτυχίας των διδακτικών επιλογών του (δηλαδή την αποτελεσματικότητα της χρήσης και του βαθμό αξιοποίησης των μέσων διδασκαλίας που του προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία και του τρόπου που τα χρησιμοποιεί στη διδακτική του δραστηριότητα, την ορθότητα και επιτυχία της μεθόδου διδασκαλίας, την σωστή επιλογή των εργασιών κ.λ.π). Ανάλογα με τις διαπιστώσεις του θα τροποποιήσει μεθόδους και εργαλεία διδασκαλίας, τρόπους προσέγγισης της γνώσης και τρόπους επικοινωνίας με το παιδί.

Με το υλικό του προγράμματος θα βρει ουσιαστική βοήθεια σε όλους αυτούς τους παράγοντες διαμόρφωσης μιας αποτελεσματικής διδασκαλίας.

Οι συμμαθητές μέσα στην τάξη: με τη μέθοδο της εταιρικής-συνεργατικής και ομαδικής διδασκαλίας, αξιολογούνται μεταξύ τους σχετικά με τον τρόπο που εργάστηκαν στην πορεία επίλυσης τως κάθε άσκησης, διαπιστώνουν την ορθότητα των απαντήσεων, το

βαθμό στον οποίο έχουν κατακτήσει μια επί μέρους έννοια ή ενότητα, το βαθμό δυσκολιών στην πορεία της εργασίας, τον τρόπο συνεργασίας και επικοινωνίας στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

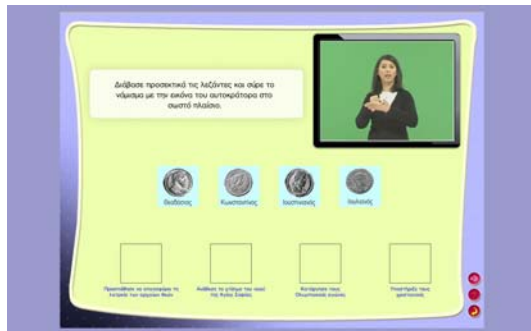
Η αξιολόγηση, ως βασικό στοιχείο της διδακτικής διαδικασίας, στοχεύει στη διαπίστωση της επίτευξης διδακτικών στόχων ευρύτερων ενοτήτων και συγχρόνως αποτελεί ένα σημαντικό μέσο ανατροφοδότησης της εκπαιδευτικής πράξης, αφού πληροφορεί για την επιτυχία ή αποτυχία των επιδιωκόμενων σκοπών ή στόχων αλλά και για την αποτελεσματικότητα των ακολουθούμενων στρατηγικών.

Η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται με τη μορφή γραπτών εξετάσεων, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν ερωτήσεις τις οποίες συντάσσει ο διδάσκων με βάση το επίπεδο των μαθητών και τους στόχους της διδασκαλίας. Είναι αυτονόητο ότι, εφόσον η ανάπτυξη κριτικής σκέψης αποτελεί βασική επιδίωξη του μαθήματος της Ιστορίας, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτήσεων που απευθύνεται στους μαθητές θα πρέπει να στοχεύει στην κινητοποίηση της κρίσης, της φαντασίας και της επινοητικότητας των μαθητών και όχι της μνήμης τους.

Ερωτήσεις που επιδέχονται μονολεκτικές απαντήσεις είναι προφανές ότι δεν εξυπηρετούν αυτό το βασικό στόχο.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι ερωτήσεις του τύπου «Τι θα συνέβαινε αν;» καλό είναι να αποφεύγονται κατά τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος της Ιστορίας.

Τύποι Ασκήσεων

Σύρω και τοποθετώ

Ταιριάζω τις προτάσεις

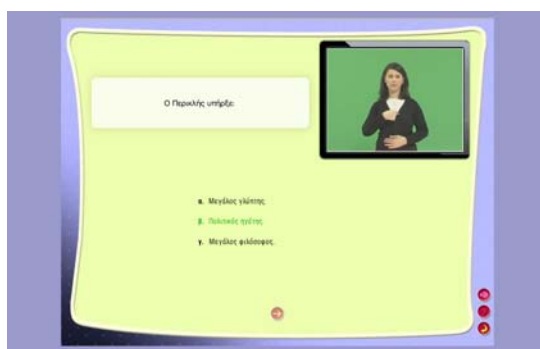
Βρίσκω το σωστό

Φτιάχνω ακροστιχίδα

Ομαδοποιώ πληροφορίες

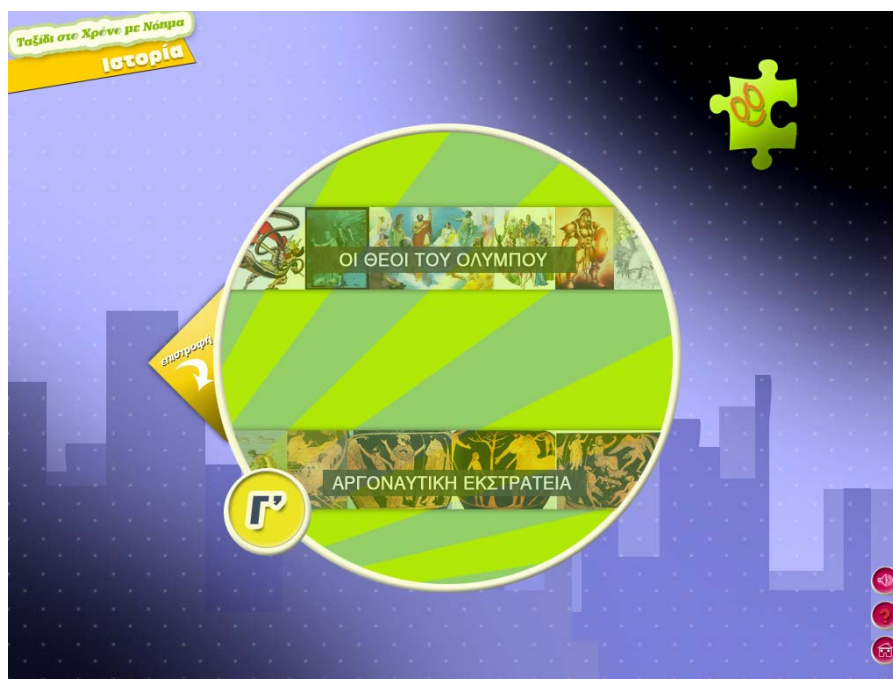

Πολλαπλής επιλογής

Δομή και Περιεχόμενο του λογισμικού. Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Ανάπτυξη του λογισμικού «Ιστορία με Νόημα» κατά τάξη

Ι. ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΗ: ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Πρώτη Ενότητα: Οι θεοί του Ολύμπου

Δεύτερη Ενότητα: Η Αργοναυτική Εκστρατεία

1. Γενικοί Στόχοι

Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Τρίτη Τάξη επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν και να απολαύσουν τους αρχαιοελληνικούς μύθους, να αναπτύξουν ενδιαφέρον για την ελληνική μυθολογία και τις επιβιώσεις της στην τέχνη, τη γλώσσα και τη λογοτεχνία.
- Να συσχετίσουν γεγονότα που αναφέρονται στο μύθο με παρόμοια

γεγονότα που συνάντησαν σε προηγούμενα κεφάλαια και άλλα μαθήματα και με παρόμοια γεγονότα της σημερινής εποχής.

- Να αποκτήσουν εκφραστικό θάρρος και να καλλιεργήσουν τη δεξιότητα της αφήγησης.
- Να εξοικειωθούν με τη διαχείριση πληροφοριών: παρατήρηση, περιγραφή, αναζήτηση, ταξινόμηση, παραβολή, ανάλυση, σύνθεση.

2. Πρώτη Ενότητα: Οι θεοί του Ολύμπου
Πρώτο κεφάλαιο: Η δημιουργία του κόσμου
Δεύτερο κεφάλαιο: Οι δώδεκα θεοί

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν τους μύθους με τους οποίους οι άνθρωποι προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τη δημιουργία του κόσμου.
- Να γνωρίσουν τους δώδεκα θεούς, τα ανθρωπομορφικά τους χαρακτηριστικά, τις ιδιότητες που τους απέδιδαν οι άνθρωποι, το χώρο κατοικίας τους (Όλυμπος), τον τρόπο ζωής τους και τις μεταξύ τους σχέσεις.
- Να κατανοήσουν όρους και έννοιες που σχετίζονται με τη μυθολογία, όπως: *μύθος, θεογονία, δωδεκάθεο, Τιτάνες*.
- Να συγκρίνουν τα στοιχεία της αρχαίας θρησκείας με σημερινά δεδομένα.
- Να γνωρίσουν μύθους με τους οποίους οι αρχαίοι εξηγούσαν γεγονότα ή φαινόμενα της καθημερινής ζωής.
- Να αντιληφθούν την ανάγκη του ανθρώπου να λατρεύει και να τιμά τους θεούς του.
- Να αντιληφθούν την ανάγκη του ανθρώπου να λατρεύει και να τιμά τους θεούς του.

3. Δεύτερη Ενότητα: Η Αργοναυτική Εκστρατεία

Πρώτο κεφάλαιο:	Ο Φρίξος και η Έλλη
Δεύτερο κεφάλαιο:	Τα παιδικά χρόνια του Ιάσονα. Η επιστροφή του στην Ιωλκό
Τρίτο κεφάλαιο:	Αργοναυτική εκστρατεία, ο Φινέας, οι Συμπληγάδες πέτρες
Τέταρτο κεφάλαιο:	Οι Αργοναύτες φτάνουν στην Κολχίδα, οι άθλοι του Ιάσονα
Πέμπτο κεφάλαιο:	Επιστροφή των Αργοναυτών στην Ιωλκό

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι Οι μαθητές

- Να γνωρίσουν το μύθο με τις περιπέτειες του Φρίξου και της Έλλης.
- Να γνωρίσουν το μύθο της αργοναυτικής εκστρατείας.
- Να γνωρίσουν τον πρωταγωνιστή του συγκεκριμένου μύθου, τον Ιάσονα καθώς και τα κυριότερα πρόσωπα που έχουν σχέση με το μύθο.
- Να κατανοήσουν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι Αργοναύτες και να εκτιμήσουν τις ικανότητες τους, τα χαρίσματά τους, (γενναιότητα, θάρρος, τόλμη, αποφασιστικότητα, εξυπνάδα), αλλά και τις ανθρώπινες αδυναμίες τους.
- Να γνωρίσουν στοιχεία του πολιτισμού των αρχαίων και να τα συγκρίνουν με αντίστοιχα σημερινά.
- Να συνδέσουν το μύθο της Αργοναυτικής εκστρατείας με τις

προσπάθειες των Αρχαίων να κατακτήσουν πλούσιους τόπους.

- Να εντοπίσουν στο χάρτη τις περιοχές που πέρασε η Αργώ.
- Να γνωρίσουν το χαρακτήρα των πρωταγωνιστών και να επισημάνουν την εμπλοκή των θεών στις διάφορες φάσεις του μύθου.
- Να προσεγγίσουν με απλό τρόπο τις έννοιες ήρωας, άθλος.
- Να κατανοήσουν ότι, σ' ένα βαθμό, πίσω από τους μύθους κρύβεται ιστορική αλήθεια.

Διδακτική Μεθοδολογία¹²

1η φάση: Παρουσίαση μαθήματος

Παρουσιάζεται στην οθόνη το κείμενο ταυτόχρονα σε νοηματική, γραπτή και προφορική μορφή.

Οι μαθητές στρέφουν κατ' αρχήν την προσοχή τους στη νοηματική παρουσίαση του κειμένου και προσπαθούν να κατανοήσουν το περιεχόμενο. Ακολουθεί ανάγνωση του γραπτού κειμένου.

Οι μαθητές αφήνονται να προσεγγίσουν το κείμενο με όποιο τρόπο επιθυμούν, να προσπαθήσουν να το κατανοήσουν νοηματικά, να βρουν τις άγνωστες λέξεις, να επισημάνουν άλλα δύσκολα σημεία και να μελετήσουν προσεκτικά τις εικόνες.

2^η φάση: Επεξεργασία

Ακολουθεί η επεξεργασία του κειμένου (γλωσσική, πραγματολογική και νοηματική). Γίνεται με ερωτήσεις που αναφέρονται στο χωροχρονικό πλαίσιο, τους πρωταγωνιστές, τις αιτίες κ.τ.λ. Οι άγνωστες λέξεις με το γαλάζιο χρώμα και την υπογράμμιση παραπέμπουν το μαθητή στο γλωσσάρι. Οι λέξεις που έχουν έντονο μαύρο χρώμα χρήζουν εννοιολογικής ή πραγματολογικής ερμηνείας, ανάλυσης και σχολιασμού.

3η φάση: Απόδοση νοήματος

Με την ολοκλήρωση αυτής της επεξεργασίας οι μαθητές αποδίδουν το νόημα, προχωρούν σε κρίσεις και χαρακτηρισμούς, εργάζονται στο χάρτη και αφηγούνται, αν γνωρίζουν στοιχεία που συμπληρώνουν το μύθο, συζητούν μεταξύ τους ανταλλάσσοντας απόψεις και πληροφορίες.

4^η φάση: επίλυση ασκήσεων

Είναι η φάση της επίλυσης των ασκήσεων του λογισμικού.

¹² Η Διδακτική Μεθοδολογία που αναπτύσσεται παραπάνω για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Τρίτη Τάξη, μπορεί προσαρμοσμένη ανάλογα να ακολουθηθεί και στις ενότητες όλων των υπολοίπων τάξεων.

Με τις οδηγίες του δασκάλου οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες ανά δύο ή τρεις και ανοίγουν το παράθυρο με το όνομα **Δραστηριότητες**. Επιλέγουν μια από τις ασκήσεις και εργάζονται για την επίλυσή της. Ο δάσκαλος ανάλογα με τις συγκυρίες μπορεί να θέσει χρονικά όρια, να υποσχεθεί επιβράβευση της ομάδας που θα τελειώσει πρώτη, να παρέμβει βοηθητικά ή να επιτρέψει στην ομάδα που δυσκολεύεται να ζητήσει βοήθεια κλπ. Στη συνέχεια οι ομάδες θα κληθούν να επιλέξουν την επόμενη άσκηση και θα εργαστούν με τον ίδιο τρόπο. Καλό θα είναι να εναλλάσσονται οι μαθητές στον υπολογιστή και να δοκιμάζουν τις ικανότητες τους. Μετά και την ολοκλήρωση της δεύτερης εργασίας καλό θα είναι να μην προχωρήσουν αμέσως στην επίλυση άλλης. Θα μπορούν να συνεχίσουν στο επόμενο μάθημα, για να υπάρχει και το ανάλογο ενδιαφέρον

5^η φάση: Συμπληρωματικές Δραστηριότητες

Οι μαθητές μπορούν να προχωρήσουν σε επιπλέον δραστηριότητες με στόχο την επέκταση του γνωστικού αντικείμενου. Ο δάσκαλος θα τους καθοδηγήσει αρχικά αλλά συγχρόνως θα ζητήσει και τις δικές τους προτάσεις. Ενδεικτικά παρατίθεται σειρά δραστηριοτήτων οι οποίες μπορεί να συμπληρωθούν και να αντικατασταθούν από άλλες.

Τα παιδιά:

- διερευνούν και προσκομίζουν στοιχεία
- συζητούν στην τάξη
- ζωγραφίζουν
- δραματοποιούν (π. χ. υποδύονται τους θεούς και αναφέρουν κάποια από την ιδιότητά τους)
- καθοδηγούνται λ. χ. να αναζητήσουν και να δραματοποιήσουν μύθους, όπως της Δήμητρας και της Περσεφόνης, της μονομαχίας της Αθηνάς με τον Ποσειδώνα, της απαγωγής της Ευρώπης από το Δία, του μήλου της Έριδας, του Αγαμέμνονα και του ελαφιού της Άρτεμης κ.λπ.

- επιλύουν επί πλέον ασκήσεις ατομικά ή ομαδικά όπως τις πιο κάτω τις οποίες έχει ετοιμάσει ο δάσκαλος.

Ακροστιχίδα:

A θεός της μουσικής και του ήλιου
Θ Στον Όλυμπο κατοικούσαν οι δώδεκα
Η Ήταν άριστος τεχνίτης
Ν Οι άνθρωποι έχτιζαν για τους θεούς
Α θεά του κυνηγιού και των δασών

Συμπληρώνουν τα κενά

- Ο Δίας ήταν γιος του
- Η Ήρα ήταν γυναίκα του
- Ο Ποσειδώνας ήταν αδερφός του
- Η Αθηνά ήταν η αγαπημένη κόρη του
- Ο Απόλλωνας ήταν αδερφός της
- Η Άρτεμη είχε μητέρα τη
- Ο Ήφαιστος ήταν σύζυγος της
- Ο Άρης ήταν γιος του
- Η Αφροδίτη ήταν γυναίκα του

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ

Ομαδική εργασία.

Μεταξύ των αργοναυτών ήταν ο Ηρακλής, ο Ορφέας και ο Θησέας. Τα παιδιά καλούνται να αναζητήσουν στοιχεία για τη ζωή και τη δράση των τριών ηρώων και να τα παρουσιάσουν στην τάξη και κάποια στιγμιότυπα να τα επεξεργαστούν με συζήτηση, ζωγραφική, δραματοποίηση (π.χ. τα στιγμιότυπα με το Φινέα, τις Συμπληγάδες πέτρες, τη συνάντηση του Ιάσονα με τη Μήδεια κ.λπ.).

Από το μύθο στην ιστορία

Η περιπέτεια του Ιάσονα είναι ένας ωραίος μύθος που μέσα του κρύβει κάποιες αλήθειες. Αναφέρεται στις προσπάθειες των παλιότερων ανθρώπων να ταξιδέψουν σε μέρη άγνωστα, να γνωρίσουν τον κόσμο, να εμπορευτούν και να δημιουργήσουν πολιτισμό.

Ο Ιάσοντας είναι ο πρώτος μεγάλος και τολμηρός θαλασσοπόρος. Με ένα μικρό ξύλινο καράβι, εξοπλισμένο μόνο με κουπιά και πανιά, δίχως χάρτες, μηχανές και πυξίδα, κατάφερε να διασχίσει άγνωστες θάλασσες, να ξεπεράσει αμέτρητα εμπόδια, και να πετύχει το σκοπό του. Ποτέ του δεν απελπίστηκε, ούτε μια φορά δε σκέφτηκε να τα παρατήσει.

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον Ιάσονα και τι μπορεί να μας διδάξει η επιτυχία του;

Προσδοκώμενη απάντηση: Η επιτυχία του Ιάσονα μας διδάσκει να είμαστε θαρραλέοι, να βάζουμε στόχους και να προσπαθούμε να τους πετύχουμε.

Βάλε τις εικόνες στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Ο Φρίξος πάνω στο κριάρι

Ο Άργος και η Αθηνά κατασκευάζουν την Αργώ

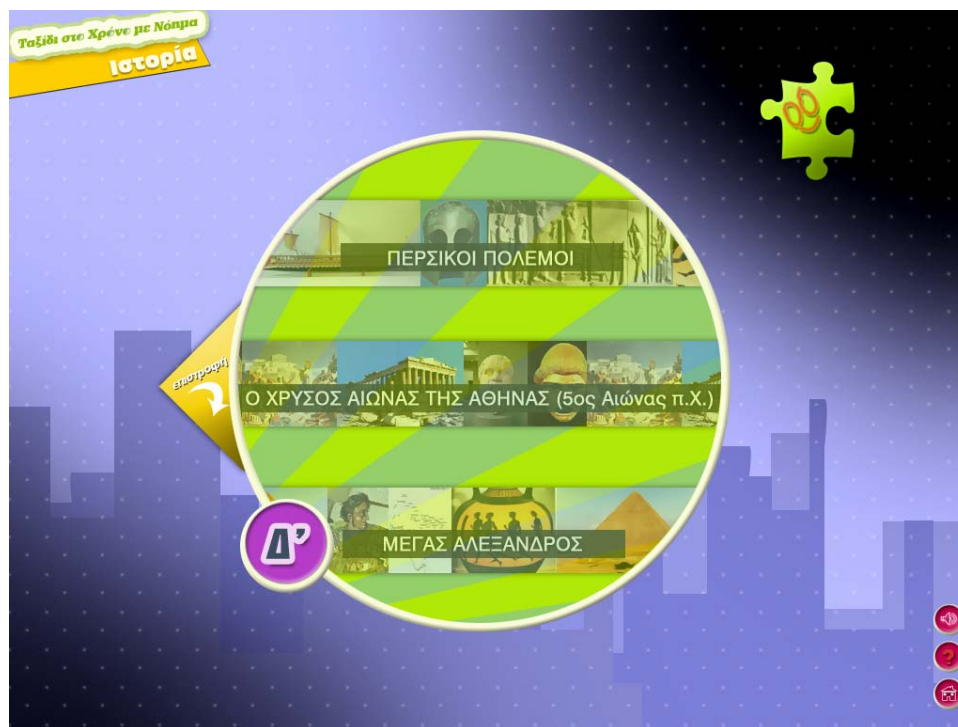
Οι Αργοναύτες σκοτώνουν τις Άρπυιες

Η Αργώ περνά τις Συμπληγάδες Πέτρες

Ο Αιήτης υποδέχεται τον Ιάσονα

Ο Ιάσοντας παίρνει το Χρυσόμαλλο Δέρας

ΙΙ. ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΑΞΗ: ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πρώτη Ενότητα: Περσικοί πόλεμοι

Δεύτερη Ενότητα: Ο Χρυσός Αιώνας (5^{ος} αιώνας π.χ.)

Τρίτη Ενότητα: Η Μακεδονία και ο Μέγας Αλέξανδρος

1. Γενικοί Στόχοι

Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Τετάρτη Τάξη επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν την ιστορία της αρχαίας Ελλάδας σε δυο κορυφαίες περιόδους της, την περίοδο του 5^{ου} αιώνα π.Χ. με τις νίκες των Ελλήνων εναντίον των Περσών, και τα μεγάλα επιτεύγματα της αθηναϊκής δημοκρατίας, και την περίοδο της ανάπτυξης της Μακεδονίας με αποκορύφωμα τη δράση του Αλέξανδρου.
- Να συσχετίσουν τα γεγονότα που αναφέρονται στα επί μέρους κεφάλαια με παρόμοια γεγονότα που συνάντησαν σε προηγούμενα κεφάλαια και άλλα μαθήματα και με παρόμοια γεγονότα της σημερινής εποχής.
- Να κατανοήσουν βασικές ιστορικές έννοιες σχετικές με τα κεφάλαια των τριών ενοτήτων (ελευθερία, πόλεμος, εκστρατεία, άμυνα, συμμαχία, ναυμαχία, ειρήνη, ενότητα, εμφύλιος πόλεμος, πολίτευμα, δημοκρατία, θέατρο κ.λπ.).
- Να αντιληφθούν και να συνειδητοποιήσουν την αξία του πατριωτισμού ως παράγοντα νίκης.
- Να διερευνήσουν και να συνειδητοποιήσουν τα κοινά στοιχεία και

τους δεσμούς των ελληνικών κρατών της εποχής εκείνης.

- Να γνωρίσουν τους πρωταγωνιστές των γεγονότων της εποχής εκείνης.
- Να εκτιμήσουν το ρόλο που διαδραματίζουν οι ηγέτες στον πόλεμο αλλά και στις ειρηνικές περιόδους.
- Να εκτιμήσουν το αγαθό της ειρήνης που έχει ως αποτέλεσμα την πρόοδο σε αντιδιαστολή με τον πόλεμο.
- Να εκτιμήσουν τα αποτελέσματα της συνεννόησης, της συνεργασίας και της ενότητας, σε αντιδιαστολή με την αντιπαλότητα το διχασμό και την εμφύλια σύγκρουση.
- Να πληροφορηθούν για τον τρόπο λειτουργίας των πολιτευμάτων και να επισημάνουν τις διαφορές ανάμεσα στη δημοκρατία και την απολυταρχία.
- Να αποκτήσουν εκφραστικό θάρρος και να καλλιεργήσουν τη δεξιότητα της αφήγησης.
- Να αντλήσουν πληροφορίες για τον τρόπο ζωής των αρχαίων Ελλήνων.
- Να εξοικειωθούν με τη διαχείριση πληροφοριών: παρατήρηση, περιγραφή, αναζήτηση, ταξινόμηση, παραβολή, ανάλυση, σύνθεση.

2. Πρώτη Ενότητα: Περσικοί πόλεμοι

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να γνωρίσουν το χρόνο, τον τρόπο και την έκβαση των μεγάλων μαχών που έδωσαν οι αρχαίοι Έλληνες εναντίον των Περσών.
- Να αντιληφθούν και να κατανοήσουν τις συνέπειες που είχαν εκείνες οι μεγάλες νίκες των Ελλήνων στη μετέπειτα εξέλιξη της ελληνικής αλλά και παγκόσμιας ιστορίας..
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η νίκη των Ελλήνων ήταν αποτέλεσμα της αγάπης τους για την πατρίδα και την ελευθερία.
- Να γνωρίσουν τους συντελεστές της νίκης και το ρόλο που ο καθένας διαδραμάτισε.
- Να συνειδητοποιήσουν την αξία και τη σημασία της ενότητας και της συνεργασίας των Ελλήνων όπως αυτή εκφράστηκε με την κοινή τους δράση κατά τους Περσικούς πολέμους σε αντιδιαστολή με τις αρνητικές συνέπειες του διχασμού και των εμφύλιων συγκρούσεων που επακολούθησαν αργότερα (Πελοποννησιακός πόλεμος, σύγκρουση Μακεδόνων-Αθηναίων κ.λπ.).

Ειδικότερα

Πρώτο κεφάλαιο: Μαραθώνας

- Να γνωρίσουν πού, πότε και πώς οι Αθηναίοι και οι σύμμαχοί τους οι Πλαταιείς, αντιμετώπισαν νικηφόρα τους Πέρσες.
- Να αντιληφθούν τους συντελεστές της νίκης και τις συνέπειές της.
- Να κατανοήσουν τη σημασία του στρατηγικού σχεδιασμού στην επιτυχή έκβαση της μάχης.

Δεύτερο κεφάλαιο: Θερμοπύλες

- Να γνωρίσουν πού, πότε και πώς έγινε η μάχη των Θερμοπυλών.
- Να εκτιμήσουν το μέγεθος της θυσίας του Λεωνίδα και των συντρόφων του, καθώς και τη σημασία της θυσίας αυτής.
- Να αντιληφθούν τη σημασία που είχε η επιλογή της θέσης για την έκβαση της σύγκρουσης.

Τρίτο κεφάλαιο: Σαλαμίνα

- Να γνωρίσουν πού, πότε και πώς οι Έλληνες αντιμετώπισαν το στόλο του Ξέρξη.
- Να αντιληφθούν τη σημασία που είχε η επιλογή του στενού της Σαλαμίνας για την έκβαση της ναυμαχίας.
- Να εκτιμήσουν το στρατηγικό σχέδιο του Θεμιστοκλή και τη σημασία της νίκης στη Σαλαμίνα.
- Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της μεγάλης εκείνης νίκης των αρχαίων Ελλήνων .

Τέταρτο κεφάλαιο: Πλαταιές, Μυκάλη

- Να γνωρίσουν πού, πότε και πώς έγιναν οι μάχες των Πλαταιών και της Μυκάλης.
- Να κατανοήσουν τη σημασία της οριστικής απόκρουσης των Περσών.
- Να εκτιμήσουν τους παράγοντες που οδήγησαν στην ελληνική επιτυχία.
- Να αντιληφθούν και να κατανοήσουν διάκριση μεταξύ αμυντικών και επιθετικών πολέμων.

Πέμπτο κεφάλαιο: Η Αθηναϊκή Συμμαχία

- Να κατανοήσουν τις έννοιες συμμαχία, ηγεμονία, επιθετικός πόλεμος.
- Να κατανοήσουν τους λόγους συγκρότησης της Α' Αθηναϊκής συμμαχίας και της εξέλιξής της σε ηγεμονία.

- Να γνωρίσουν τα επί μέρους σημεία στα οποία έλαβαν χώρα οι νέες συγκρούσεις.

Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Εργασία στο χάρτη

Αναζητούν και επισημαίνουν στο χάρτη τις θέσεις των μαχών, (**Μαραθώνας, Θερμοπύλες, Αρτεμίσιο, Σαλαμίνα, Πλαταιές, Μυκάλη**), τους σημαντικότερους γεωγραφικούς όρους –Περσία, Μικρά Ασία, Αθήνα, Σπάρτη, Θεσπιές, Κύπρος), τις πορείες των περσικών στρατιωτικών και ναυτικών δυνάμεων.

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα: **Ξέρξης, Θερμοπύλες, Θεσπιείς, Αρτεμίσιο, τριήρεις, Πausανίας, Ξάνθιππος, Μυκάλη, Κίμωνας, Ευρυμέδοντας, Μικρά Ασία, Κύπρος.**

Συζητήσεις

- Συζητούν για τις μάχες, τους πρωταγωνιστές και τα αποτελέσματα.
- Συζητούν και αναλύουν τις έννοιες πόλεμος και ειρήνη, θυσία, προδοσία, σχέδιο, συμμαχία.
- Συζητούν για το αγώνισμα του Μαραθώνιου δρόμου, την προδοσία του Εφιάλτη, το μαντείο των Δελφών και τους χρησμούς του κ.λπ.
- Ερμηνεύουν φράσεις που σχετίζονται με το μάθημα και τις οποίες χρησιμοποιούμε και σήμερα, όπως: «Πάταξον μεν, άκουσον δε», «μολών λαβέ», «είδα έναν εφιάλτη» κ.τ.λ.

- Συζητούν για την αξία της συνεργασίας και τη δημιουργία συμμαχιών ανάμεσα σε κράτη αλλά και ομάδες ανθρώπων που επιδιώκουν τους ίδιους σκοπούς.

Ερευνητικές δραστηριότητες

- Αναζητούν, βρίσκουν, παρατηρούν και περιγράφουν σχεδιαγράμματα των μαχών, εικόνες που αναπαριστούν οπλίτες και περιγράφουν τον οπλισμό και τις στολές τους, πλοία, της εποχής (τριήρεις), σύγχρονα μνημεία στα σημεία των μαχών κ.λπ.
- Βρίσκουν διαφορές ανάμεσα στις εκστρατείες των Ελλήνων και των Περσών.
- Συλλέγουν πληροφορίες για τα γεγονότα της επανάστασης των ιωνικών πόλεων, την καταστροφή της Μιλήτου, της Ερέτριας και της Αθήνας.
- Συλλέγουν και παρουσιάζουν στοιχεία σχετικά με τα γεγονότα που προηγήθηκαν των μαχών ή ακολούθησαν τα πολεμικά γεγονότα, (Το άγγελμα της νίκης των Αθηναίων στο Μαραθώνα από το Φειδιππίδη, την προδοσία του Εφιάλτη, την αντιπαράθεση του Θεμιστοκλή με το Σπαρτιάτη ναύαρχο Ευρυβιάδη, τη φυγή των Αθηναίων στα νησιά).
- Διερευνούν τις αιτίες που προκάλεσαν τους περσικούς πολέμους.
- Αναζητούν και συλλέγουν στοιχεία για τη ζωή, το πολίτευμα, τους ηγέτες και τη στρατιωτική δύναμη των Περσών.
- Αναζητούν και συλλέγουν για τις επί μέρους ελληνικές πόλεις – κράτη και να συγκρίνουν την τότε με τη σημερινή οργάνωση των Ελλήνων.

- Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία
- Ανάγνωση βιβλίων
- Δραματοποίηση
- Σχέδια εργασίας
- Καθοδηγούμενη και ελεγχόμενη από το δάσκαλο αξιοποίηση του διαδικτύου

3. Δεύτερη Ενότητα: Ο χρυσός αιώνας (5^{ος} αιώνας π.χ.)

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκονται:

- Να γνωρίσουν τη δομή και τη λειτουργία του πολιτεύματος της αθηναϊκής δημοκρατίας.
- Να κατανοήσουν την αξία του θεσμού της δημοκρατίας και την ευθύνη των πολιτών για την καλή λειτουργία και την υπεράσπισή του από τους εχθρούς του.
- Να αντιληφθούν τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της αρχαίας Ελλάδας (πόλεις κράτη).
- Να γνωρίσουν τα στοιχεία της πνευματικής ανάπτυξης της Αθήνας, τα μεγάλα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά δημιουργήματα και τις επιρροές που αυτά άσκησαν στην εξέλιξη της ανθρωπότητας.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους άνδρες της εποχής και το έργο τους.
- Να κατανοήσουν όρους και έννοιες σχετικές με τα κεφάλαια της ενότητας.
- Να συσχετίσουν γεγονότα και καταστάσεις της εποχής εκείνης με αντίστοιχα άλλων περιόδων της ιστορίας και κυρίως με τη σημερινή εποχή.

Ειδικότερα

Πρώτο κεφάλαιο: Η Αθηναϊκή Δημοκρατία.

- Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα στοιχεία του δημοκρατικού πολιτεύματος της αρχαίας Αθήνας (ελευθερία λόγου, πολιτικά δικαιώματα, συνέλευση, βουλή, ψηφοφορία, κυβέρνηση, νομοθεσία, πλειοψηφία-μειοψηφία, δικαιοσύνη).
- Να διακρίνουν και να εκτιμήσουν τα στοιχεία που έκαναν το πολίτευμα της Αθήνας περισσότερο δημοκρατικό.
- Να κατανοήσουν την έννοια του όρου «ακμή» με βάση τα στοιχεία της ενότητας.
- Να αναζητήσουν τους λόγους και τις αιτίες που οδήγησαν στην ακμή του πολιτεύματος της αθηναϊκής δημοκρατίας κατά την εποχή του Χρυσού Αιώνα.
- Να συσχετίσουν τους παράγοντες που οδήγησαν την Αθήνα στη μεγάλη της ακμή.

Δεύτερο κεφάλαιο: Ο Περικλής και το έργο του

- Να γνωρίσουν τον μεγάλο εκείνο πολιτικό άντρα, το έργο και τη συμβολή του στη μεγάλη ακμή της Αθήνας του Χρυσού Αιώνα.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους πνευματικούς δημιουργούς της περιόδου εκείνης το έργο και την προσφορά τους στα γράμματα, τις επιστήμες, τις τέχνες και γενικότερα τον πολιτισμό.
- Να γνωρίσουν τα μεγάλα καλλιτεχνικά δημιουργήματα που έκαναν την Αθήνα την πιο λαμπρή πόλη του αρχαίου κόσμου και

ορισμένα από τα οποία προκαλούν και σήμερα το ενδιαφέρον και το θαυμασμό των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο.

Τρίτο κεφάλαιο: Η Ακρόπολη της Αθήνας

- Να γνωρίσουν τα μνημεία της Ακρόπολης της εποχής του Περικλή.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργική σημασία του καθενός από τα μνημεία καθώς και την καλλιτεχνική, ιστορική και διαχρονική τους αξία.
- Να ενημερωθούν σχετικά με τους δημιουργούς των μνημείων της Ακρόπολης.

Τέταρτο κεφάλαιο: Το Θέατρο

- Να γνωρίσουν το θεσμό του αρχαίου θεάτρου και τη σημασία του για τη ζωή των πολιτών και την επιβίωσή του ως τις μέρες μας.
- Να ενημερωθούν για τους μεγάλους δραματικούς και τα έργα τους.
- Να κατανοήσουν τις έννοιες δράμα, τραγωδία, κωμωδία, ηθοποιός, χορηγός κ.λπ.
- Να εκτιμήσουν το γεγονός ότι και σήμερα εξακολουθούν να παίζονται και να συγκινούν τα έργα των συγγραφέων εκείνης της εποχής.

Πέμπτο κεφάλαιο: Πελοποννησιακός Πόλεμος

- Να ενημερωθούν για το ρόλο της Σπάρτης την εποχή της ακμής της Αθήνας, το πολίτευμα και τον πολιτισμό της.
- Να γνωρίσουν τους λόγους που επέβαλαν τη σύσταση της Πελοποννησιακής Συμμαχίας.
- Να γνωρίσουν τις πόλεις - μέλη της Πελοποννησιακής Συμμαχίας.
- Να γνωρίσουν κάποια από τα σημαντικά γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου.
- Να επισημάνουν τις αρνητικές συνέπειες του Πελοποννησιακού πολέμου στη μελλοντική πορεία των αρχαίων Ελλήνων.

Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Εργασία στο χάρτη

Αναζητούν και εντοπίζουν στο χάρτη τις περιοχές που ανήκαν στην Αθηναϊκή και τη Σπαρτιατική συμμαχία.

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα: **Αθηναϊκή Δημοκρατία, Χρυσός αιώνας, πολίτευμα,**

δημόσια έργα, αθηναϊκές γιορτές, μεγάλοι θεατρικοί συγγραφείς, τραγωδίες, κωμωδίες, Φειδίας, Προπύλαια, ναός της Αθηνάς Νίκης, Ερεχθείο, Καρυάτιδες, χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς.

Συζητήσεις

- Συζητούν για το πολίτευμα της δημοκρατίας.
- Συζητούν για τα στοιχεία που αποδεικνύουν την ακμή της εποχής (ειρήνη, ελευθερία, εμπόριο, βιοτεχνία, ναυτιλία, αγορά, φορολογία κ.λπ.).
- Συζητούν για τις συνθήκες κατασκευής των μεγάλων έργων της Ακρόπολης.
- Συζητούν για την αξία των γραμμάτων, των τεχνών, των επιστημών.
- Συζητούν για το ρόλο του Περικλή και τη συμβολή του στην σταθερότητα και λειτουργία του πολιτεύματος της δημοκρατίας.
- Δικαιολογούν το χαρακτηρισμό της εποχής: «χρυσός αιώνας».

Ερευνητικές δραστηριότητες

- Αναζητούν και περιγράφουν αρχαία μνημεία, ναούς, αγάλματα, τείχη, αγγεία κ.λπ.
- Βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές στα έργα τέχνης της αρχαίας Αθήνας και στα αντίστοιχα της σημερινής εποχής.
- Συλλέγουν πληροφορίες για τους μεγάλους πνευματικούς δημιουργούς.
- Διερευνούν τις επιδράσεις του πολιτεύματος της αθηναϊκής δημοκρατίας στην καθιέρωση και λειτουργία των σύγχρονων δημοκρατικών καθεστώτων.
- Αναζητούν στοιχεία για την καθημερινή ζωή των πολιτών, τη θέση της γυναίκας, των δούλων και των ξένων στην Αθήνα την εποχή του Περικλή.
- Αντλούν και συλλέγουν πληροφορίες για την εκπαίδευση των νέων.
- Προσεγγίζουν τις έννοιες: Γράμματα, τέχνες, επιστήμη, φιλοσοφία, ιστορία, ρητορική, αρχιτεκτονική, ζωγραφική, γλυπτική, αγγειοπλαστική, ιατρική.
- Διερευνούν τα στοιχεία της θρησκείας των αρχαίων Ελλήνων.
- Αντιπαραβάλουν εικόνες των μνημείων της εποχής εκείνης με τη σημερινή εποχή.
- Συλλέγουν πληροφορίες για το κάθε μνημείο, την ονομασία του και το δημιουργό του.
- Αιτιολογούν με στοιχεία από τη μυθολογία τη λατρεία της θεάς Αθηνάς και τη σχέση της με την πόλη της Αθήνας.
- Συλλέγουν στοιχεία για τις γιορτές της αρχαίας Αθήνας.
- Αναζητούν και συγκεντρώνουν στοιχεία για τη γέννηση του θεάτρου και τα είδη της θεατρικής δημιουργίας.

- Μελετούν την αρχιτεκτονική των αρχαίων θεάτρων.
- Συλλέγουν φωτογραφίες με τα αρχαία θέατρα που έχουν ανακαλυφθεί στην Ελλάδα ή και σε άλλες χώρες.
- Αναζητούν και σχολιάζουν τις αιτίες του Πελοποννησιακού πολέμου.
- Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία
- Ανάγνωση βιβλίων
- Αναζήτηση και μελέτη υλικού σχετικού με την τέχνη των κλασικών χρόνων: σλάνιτς, βιντεοταινίες κ.ά.
- Δραματοποίηση
- Σχέδια εργασίας

Τρίτη ενότητα: Η Μακεδονία και ο Μέγας Αλέξανδρος

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκεται :

- Να γνωρίσουν τη νέα δύναμη, τη Μακεδονία, που έκανε την εμφάνισή της στον ελληνικό χώρο και επιβλήθηκε σε όλους σχεδόν τους Έλληνες αλλά και σε άλλους λαούς.
- Να γνωρίσουν τη δομή και τη λειτουργία του πολιτεύματος της Μακεδονίας και να το συγκρίνουν με εκείνο της Αθήνας
- Να επισημάνουν τους δεσμούς των Μακεδόνων με τους νότιους Έλληνες.
- Να ενημερωθούν για τους πανελλήνιους θεσμούς που ένωναν τους Έλληνες (Μαντείο των Δελφών, Ολυμπιακοί αγώνες).
- Να κατανοήσουν τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της αρχαίας Ελλάδας (πόλεις κράτη).

- Να γνωρίσουν τα στοιχεία της πνευματικής ανάπτυξης της Μακεδονίας.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους άνδρες της Μακεδονίας και το έργο τους.
- Να γνωρίσουν τη μεγάλη προσφορά της Ελλάδας στην παγκόσμια ιστορία.
- Να κατανοήσουν όρους και έννοιες σχετικές με τα κεφάλαια της ενότητας.
- Να συσχετίσουν γεγονότα και καταστάσεις της εποχής εκείνης με αντίστοιχα άλλων περιόδων της ιστορίας και κυρίως με τη σημερινή εποχή.

Πρώτο κεφάλαιο: Το κράτος των Μακεδόνων

Δεύτερο κεφάλαιο: Ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές

Να γνωρίσουν την ανάπτυξη του μακεδονικού κράτους και τις προσπάθειές του για την ένωση των Ελλήνων εναντίον των Περσών.

Να γνωρίσουν τη θέση του μακεδονικού κράτους στο χάρτη της εποχής.

Να γνωρίσουν την προσωπικότητα και το έργο του Φιλίππου

Να κατανοήσουν τους λόγους που ευνοούσαν την ενωτική προσπάθεια του Φιλίππου και τους λόγους για τους οποίους κάποιες ελληνικές πόλεις αντιδρούσαν.

Να ενημερωθούν για την άνθηση των τεχνών στη Μακεδονία.

Τρίτο κεφάλαιο: εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου

τέταρτο κεφάλαιο: Το τέλος της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές

- Να γνωρίσουν την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου.
- Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα πολεμικά γεγονότα και την πορεία της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου.
- Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τους λόγους στους οποίους οφείλονται οι νίκες των Ελλήνων.
- Να μπορούν οι μαθητές να εντοπίζουν στο χάρτη την πορεία της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου.
- Να συγκρίνουν το Μ. Αλέξανδρο με άλλους μεγάλους άντρες της αρχαίας εποχής.

- Να γνωρίσουν στοιχεία για την Περσία, το πολίτευμά της και τους λαούς της.
- Να γνωρίσουν καινούριες ιστορικές και γεωγραφικές έννοιες.
- Να εκτιμήσουν τα μέτρα που πήρε ο Αλέξανδρος για την οργάνωση του μεγάλου κράτους του.
- Να επισημάνουν τα αποτελέσματα της μεγάλης εκστρατείας και να εκτιμήσουν τη σημασία τους για τον ελληνισμό και την ανθρωπότητα γενικότερα.
- Να νιώσουν υπερηφάνεια για τη διάδοση και την επικράτηση των ελληνικών γραμμάτων και την επικράτηση της ελληνικής γλώσσας σε όλο το γνωστό τότε κόσμο.

Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Εργασία στο χάρτη

Αναζητούν και εντοπίζουν στο χάρτη τις περιοχές που αναφέρονται στα κεφάλαια της ενότητας.

Αναζητούν στο χάρτη την πορεία του Φίλιππου στη νότια Ελλάδα.

Ακολουθούν τα βήματα του Μ. Αλέξανδρου στην Ασία.

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα: **Μακεδονία, Φίλιππος ο Β΄, Αλέξανδρος, Αριστοτέλης, μαντείο των Δελφών, Πύδνα, Βεργίνα, Πέλλα, Δίον, Αιγές, Θήβα, Χαιρώνεια, Κόρινθος, Μικρά Ασία, Περσία, Αίγυπτος, Ινδία, Αλεξάνδρεια, Βαβυλώνα, Γρανικός ποταμός, Ισσός, Γαυγάμηλα.**

Συζητήσεις

- Συζητούν για το πολίτευμα της βασιλείας και το συγκρίνουν με άλλα γνωστά πολιτεύματα.
- Συζητούν για τα στοιχεία που αποδεικνύουν την ακμή της Μακεδονίας,
- Συζητούν για τις συνθήκες με τις οποίες ο Μ. Αλέξανδρος οργάνωσε και πραγματοποίησε τότε τη μεγάλη του εκστρατεία.
- Συζητούν για την Αλεξάνδρεια, τη Βεργίνα και τη Βαβυλώνα.
- Συζητούν για την επίδραση ελληνικών γραμμάτων στην ανάπτυξη της Μακεδονίας.
- Συζητούν για τα προτερήματα και τις ικανότητες του Μ. Αλεξάνδρου.

Ερευνητικές δραστηριότητες

- Αναζητούν και περιγράφουν αρχαία μνημεία, αγάλματα, αγγεία και νομίσματα από τη Μακεδονία.

- Αναζητούν λογοτεχνικά έργα και καλλιτεχνικές δημιουργίες για το Μ. Αλέξανδρο
 - Βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές στα έργα τέχνης της αρχαίας Αθήνας και στα αντίστοιχα της Μακεδονίας.
 - Συλλέγουν πληροφορίες για τους μεγάλους πνευματικούς άντρες που έζησαν και εργάστηκαν στα παλάτια των Μακεδόνων βασιλιάδων.
 - Αναζητούν πληροφορίες για το Γόρδιο Δεσμό, το Βουκεφάλα, τη συνάντηση του Αλέξανδρου με το φιλόσοφο Διογένη, με το βασιλιά της Ινδίας, με το συνέδριο της Κορίνθου.
 - Αντλούν και συλλέγουν πληροφορίες για το στρατό των Μακεδόνων.
 - Αναζητούν τους λόγους που οδήγησαν τον Μ. Αλέξανδρο στην Ασία.
-
- Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία.
 - Ανάγνωση κειμένων από ιστορικά και λογοτεχνικά βιβλία που αναφέρονται στη ζωή και το έργο του Μ. Αλεξάνδρου.
 - Αναζήτηση και μελέτη υλικού σχετικού με την τέχνη των κλασικών χρόνων: σλάιντς, βιντεοταινίες κ.ά.
 - Δραματοποίηση
 - Σχέδια εργασίας
 - Παρατήρηση και περιγραφή εικόνων που αναφέρονται στη ζωή του Μ. Αλεξάνδρου.

ΙΙΙ. ΠΕΜΠΤΗ ΤΑΞΗ: ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πρώτη Ενότητα: Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο

Δεύτερη Ενότητα: Η βυζαντινή αυτοκρατορία στα χρόνια της ακμής

Τρίτη Ενότητα: Το τέλος της Βυζαντινής Ιστορίας

1. Γενικοί Στόχοι

Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Πέμπτη Τάξη επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν τα σημαντικά γεγονότα-σταθμούς που οδήγησαν αρχικά στη μετεξέλιξη της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας σε Βυζαντινή, αργότερα στην περίοδο ακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας (9^{ος}-10^{ος} αι.) και τέλος στη διάλυση της αυτοκρατορίας με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους (1453).
- Να συνδέσουν το παρελθόν με το παρόν.
- Να κατανοήσουν βασικές ιστορικές έννοιες σχετικές με τα κεφάλαια των τριών ενοτήτων (νομοθεσία, πολιτισμός, επανάσταση, ακμή, παρακμή, ανεξιθρησκία, ελευθερία, πόλεμος, εκστρατεία, άμυνα, συμμαχία, ναυμαχία, ειρήνη, ενότητα, εμφύλιος πόλεμος κ.λπ.).
- Να ασκηθούν στην κριτική παρατήρηση και περιγραφή προσώπων, γεγονότων και καταστάσεων.
- Να καταλήξουν σε συμπεράσματα και να εκφράσουν προσωπικές

απόψεις, να επιδοκιμάσουν ή να αποδοκιμάσουν πράξεις, συμπεριφορές, γεγονότα και καταστάσεις.

- Να γνωρίσουν τους πρωταγωνιστές των γεγονότων της εποχής εκείνης.
- Να εκτιμήσουν το ρόλο που διαδραματίζουν οι ηγέτες στον πόλεμο αλλά και στις ειρηνικές περιόδους.
- Να αντιληφθούν και να συνειδητοποιήσουν την αξία του πατριωτισμού ως παράγοντα νίκης.
- Να εκτιμήσουν το αγαθό της ειρήνης που έχει ως αποτέλεσμα την πρόοδο σε αντιδιαστολή με τον πόλεμο.
- Να εκτιμήσουν τα αποτελέσματα της συνεννόησης, της συνεργασίας και της ενότητας, σε αντιδιαστολή με την αντιπαλότητα το διχασμό και την εμφύλια σύγκρουση.
- Να αντλήσουν πληροφορίες για την κοινωνική ζωή των ανθρώπων, τη θέση της γυναίκας, το εκπαιδευτικό σύστημα, τις τέχνες, τα γράμματα και γενικότερα τον πολιτισμό στη Βυζαντινή αυτοκρατορία.
- Να εξοικειωθούν με τη διαχείριση πληροφοριών: παρατήρηση, περιγραφή, αναζήτηση, ταξινόμηση, παραβολή, ανάλυση, σύνθεση.
- Να αποκτήσουν εκφραστικό θάρρος και να καλλιεργήσουν τη δεξιότητα της αφήγησης.
- Να ασκηθούν στον εντοπισμό στοιχείων μέσα από την οπτική περιήγηση και στην ανάλυση της πληροφορίας που συνοδεύει την εικόνα.
- Να αντιληφθούν οι μαθητές ότι ο Η/Υ συνδέεται άμεσα, ποικίλα και πολλαπλά με την πληροφόρηση που αφορά τόσο την Ιστορία, όσο και πολλά άλλα θέματα.
- Να εκτιμήσουν την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής μάθησης μέσα από τη δραστηριοποίησή τους σε ομάδες.

2. Πρώτη Ενότητα: Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα γεγονότα από τη ρωμαϊκή κατάκτηση της Ελλάδας (146 π.Χ.) έως το χωρισμό του ρωμαϊκού κράτους στο ανατολικό και δυτικό τμήμα (395 μ.Χ.)
- Να γνωρίσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ του ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού και να συνειδητοποιήσουν ότι η δημιουργία του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού υπήρξε προϊόν αυτής της αλληλεπίδρασης.

- Να δείξουν ενδιαφέρον για τα μεγάλα έργα πολιτισμού που δημιουργήθηκαν την περίοδο αυτή και ειδικότερα για αυτά που διασώζονται στον τόπο τους.
- Να αντιληφθούν ότι, σε αντιδιαστολή με τον πόλεμο και το φανατισμό, η ειρηνική συνύπαρξη και η επικοινωνία των λαών έχουν ως αποτέλεσμα την πρόοδο.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι ο πολιτισμός, η γλώσσα και η θρησκεία αποτελούν παράγοντες ενότητας ενός έθνους και πως η διαφύλαξή τους αποτελεί χρέος όλων.
- Να αντιμετωπίσουν κριτικά τις αποφάσεις σημαντικών αυτοκρατόρων όπως του Κωνσταντίνου, του Ιουλιανού και του Θεοδοσίου και να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν τις αιτίες και τα αποτελέσματα των πράξεών τους.
- Να προβούν σε συγκρίσεις, υποθέσεις και εκτιμήσεις σχετικά με τις ενέργειες των παραπάνω προσώπων προσπαθώντας να αποτιμήσουν το έργο τους και να διαφωτίσουν τα κίνητρά τους.
- Να αναδείξουν τη σημασία του σεβασμού στη διαφορετικότητα του άλλου.

Ειδικότερα

Πρώτο κεφάλαιο: Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία

- Να συνδέσουν τη νέα γνώση με όσα γνωρίζουν για τη ρωμαϊκή δύναμη και τη ρωμαϊκή κυριαρχία από το μάθημα της Ιστορίας της Δ' τάξης.
- Να γνωρίσουν τη ρωμαϊκή κατάκτηση της Ελλάδας, τους τρόπους διοίκησης των Ρωμαίων και να προσπαθήσουν να αιτιολογήσουν τον τρόπο διακυβέρνησής τους («διαίρει και βασίλευε»).
- Να προσανατολιστούν στο χώρο και το χρόνο της ρωμαϊκής κυριαρχίας.
- Να κατανοήσουν τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της αυτοκρατορίας.

Δεύτερο κεφάλαιο: Ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός

- Να κατανοήσουν την έννοια του πολιτισμού.
- Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό μέσα από τα δημιουργήματά του.
- Να εκτιμήσουν τη συνεισφορά των Ελλήνων στον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό.

Τρίτο κεφάλαιο: Η παρακμή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και ο Μέγας Κωνσταντίνος

- *Να κατανοήσουν τις έννοιες: ακμή, παρακμή, επανάσταση, εμφύλιος πόλεμος, διωγμοί.*
- *Να κατανοήσουν τους λόγους που οδήγησαν τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία στην παρακμή.*
- *Να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν την απόφαση του Κωνσταντίνου για τη μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη.*

Τέταρτο κεφάλαιο: Η Κωνσταντινούπολη

- *Να γνωρίσουν τη σταδιακή ανάπτυξη της νέας πρωτεύουσας, την οχύρωσή της και τη διακόσμησή της.*
- *Να γνωρίσουν τα σημαντικά έργα που έγιναν στην Κωνσταντινούπολη και να τα συγκρίνουν με ανάλογα οικοδομήματα σε μια σημερινή πόλη.*
- *Να αντιληφθούν τη στρατηγική θέση της πόλης, να παραθέσουν τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα της θέσης και ενδεχομένως να συγκρίνουν τη θέση της νέας πρωτεύουσας με άλλες σημαντικές πόλεις του αρχαίου κόσμου που γνωρίζουν.*

Πέμπτο κεφάλαιο: Ο Χριστιανισμός μοναδική θρησκεία του κράτους

- *Να εκτιμήσουν τη διαχρονική αξία του διατάγματος της ανεξιθρησκείας και να αναδείξουν τη σημασία του θρησκευτικού σεβασμού.*
- *Να αποτιμήσουν τα αποτελέσματα της ενέργειας του Κωνσταντίνου να αποδεχθεί τις διαφορετικές θρησκείες.*
- *Να συγκρίνουν τις ενέργειες του Ιουλιανού και του Θεοδόσιου με εκείνες του Κωνσταντίνου πάνω στο θέμα της θρησκείας.*

Έκτο κεφάλαιο: Βυζαντινή Αυτοκρατορία

- *Να εκτιμήσουν τη σημασία της γλώσσας και της θρησκείας και του πολιτισμού ως παραγόντων που εξασφαλίζουν την ενότητα ενός λαού.*

Συμπληρωματικές δραστηριότητες Εργασία στο χάρτη

Αναζητούν και επισημαίνουν στο χάρτη τους σημαντικότερους γεωγραφικούς όρους (Ελλάδα, Ρώμη, Ρωμαϊκό κράτος, Μεσόγειος θάλασσα, Βυζάντιο-Κωνσταντινούπολη, Βόσπορος κ.λπ.).

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις και φράσεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα: **Ρωμαίοι, Ρώμη, ρωμαϊκές λεγεώνες, ελληνορωμαϊκός πολιτισμός, αυστηροί νόμοι, επαναστάσεις, διωγμοί, εμφύλιοι πόλεμοι, χριστιανική θρησκεία, ιππόδρομος, πολλοί εχθροί, εχθροί του Βυζαντίου, Ελένη, ρωμαϊκή νομοθεσία, βυζαντινός πολιτισμός, ανεξιθρησκεία .**

Συζητήσεις

- Συζητούν για τα μεγάλα γεγονότα της εποχής και τους πρωταγωνιστές.
- Συζητούν και αναλύουν τις έννοιες πόλεμος , κατάκτηση, κατακτητής, ακμή, παρακμή, υποδούλωση, αυτοκρατορία, νομοθεσία, διοίκηση, αυτοκρατορία.
- Συζητούν για τα αγωνίσματα των Ρωμαίων.
- Συζητούν για τους διωγμούς των χριστιανών.
- Ερμηνεύουν φράσεις που σχετίζονται με το μάθημα «Εν τούτω νίκα».
- Συζητούν για την πρωτοβουλία του Κωνσταντίνου να μεταφέρει την πρωτεύουσα του κράτους στην ανατολή.

Ερευνητικές δραστηριότητες

- Αναζητούν και βρίσκουν τις διαφορές ανάμεσα στο ρωμαϊκό κράτος και τα αρχαία ελληνικά κράτη.
- Συλλέγουν πληροφορίες για τα γεγονότα της εποχής.
- Αναζητούν και συλλέγουν στοιχεία για το πολίτευμα, τους ηγέτες και τη στρατιωτική δύναμη των Ρωμαίων.
- Αναζητούν πληροφορίες για τους μεγάλους πνευματικούς άντρες της αρχαίας Ρώμης.
- Διερευνούν τα πλεονεκτήματα που έδινε στο Βυζαντινό κράτος η γεωγραφική του θέση.
- Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία.
- Ανάγνωση βιβλίων, παρακολούθηση βιντεοταινιών.
- Συλλογή φωτογραφικού υλικού.
- Δραματοποίηση.
- Σχέδια εργασίας.
- Αναζήτηση στοιχείων στο διαδίκτυο (στην τάξη και με την επίβλεψη του δασκάλου).

3. Δεύτερη Ενότητα: Η βυζαντινή αυτοκρατορία στα χρόνια της ακμής

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα γεγονότα των χρόνων της μεγάλης ακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.
- Να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητα της συνεργασίας για την επιτυχή ολοκλήρωση ενός έργου.
- Να γνωρίσουν τους γειτονικούς λαούς του Βυζαντίου και τους τρόπους με τους οποίους τους αντιμετώπισαν οι Βυζαντινοί .
- Να επισημάνουν το χώρο στον οποίο έζησαν και έδρασαν αυτοί οι λαοί.
- Να αναγνωρίσουν τη σημασία επίλυσης των διαφορών με ειρηνικό τρόπο και τη διαχρονική αξία της διπλωματίας ως μέσου .
- Να εκτιμήσουν τα αποτελέσματα των πολέμων για τη Βυζαντινή αυτοκρατορία .
- Να αξιολογήσουν και να συγκρίνουν τις προσωπικότητες των αυτοκρατόρων που γνώρισαν μέσα από τις ενέργειές τους στους τομείς της εσωτερικής και της εξωτερικής πολιτικής.
- Να συνειδητοποιήσουν το πλήθος των εχθρών που απειλούσαν τη Βυζαντινή αυτοκρατορία και να ανακαλύψουν τους λόγους για τους οποίους το επιβουλεύονταν.
- Να κατανοήσουν έννοιες όπως εκχριστιανισμός και διπλωματία.

Ειδικότερα

Πρώτο κεφάλαιο: Στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιουστινιανού

- Να κατανοήσουν τις έννοιες: νομοθεσία, διοίκηση και εξέγερση.

- Να εκτιμήσουν τις ενέργειες του Ιουστινιανού στην επιλογή των συνεργατών του, στο νομοθετικό και διοικητικό έργο του, καθώς και στη «Στάση του Νίκα».
- Να γνωρίσουν τους αρχιτέκτονες της Αγίας Σοφίας, τον αρχιτεκτονικό ρυθμό του ναού και να τον συγκρίνουν με άλλους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς.
- Να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητα της Αγίας Σοφίας ως μνημείου καλλιτεχνικού και θρησκευτικού και ως διαχρονικού συμβόλου της θρησκευτικής και εθνικής ζωής των Ελλήνων.

Δεύτερο κεφάλαιο: Το Βυζάντιο αντιμετωπίζει με επιτυχία τους εχθρούς του

- Να κατανοήσουν τις επιπτώσεις των χρόνιων πολέμων στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της αυτοκρατορίας.
- Να κατανοήσουν τη σημασία των νικηφόρων πολέμων για τη συνέχεια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και του δυτικού πολιτισμού γενικότερα.

Τρίτο κεφάλαιο: Οι Σλάβοι, οι Βούλγαροι κι οι Ρώσοι

- Να αναγνωρίσουν τη σημασία διάδοσης του χριστιανισμού στους Σλάβους, τους Βούλγαρους και τους Ρώσους και τη διαχρονική αξία αυτού του γεγονότος.
- Να γνωρίσουν τις μεταβαλλόμενες σχέσεις των Βυζαντινών με τους παραπάνω λαούς.
- Να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους οι Βυζαντινοί επεδίωξαν τον εκχριστιανισμό των γειτονικών τους λαών και τους τρόπους που χρησιμοποίησαν για αυτό το σκοπό.
- Να εκτιμήσουν την προσφορά του Κύριλλου και του Μεθόδιου στους Σλάβους, το Βυζάντιο και την ανθρωπότητα.
- Να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους οι Βυζαντινοί πολλές φορές στρέφονταν στη διπλωματία κι όχι στον πόλεμο.

Τέταρτο κεφάλαιο: Η χρυσή εποχή του Βυζαντίου

- Να γνωρίσουν τις ενέργειες των Μακεδόνων αυτοκρατόρων για την ανάπτυξη της γεωργίας, της βιοτεχνίας και του εμπορίου.
- Να κατανοήσουν την αναγκαιότητα περιορισμού της ισχύος των «δυνατών».
- Να εκτιμήσουν την προσφορά πνευματικών ανθρώπων στην ανάπτυξη των γραμμάτων και στη διαφύλαξη της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς.

Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Εργασία στο χάρτη

- Αναζητούν και εντοπίζουν στο χάρτη τις περιοχές που ανήκαν στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.
- Αναζητούν και εντοπίζουν στο χάρτη τις περιοχές που περιλάμβαναν τα δύο ρωμαϊκά κράτη μετά την διάσπαση της αυτοκρατορίας.
- Αναζητούν στο χάρτη τις χώρες προέλευσης των Αβάρων, Περσών, Αράβων, Βουλγάρων, Σλάβων, Ρώσων.
- Συλλέγουν πληροφορίες και χαράσσουν στο χάρτη την πορεία των μοναχών Κύριλλου και Μεθόδιου.

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις και φράσεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα: **Ιουστινιανός, Ηράκλειος, Άβαροι, Σλάβοι, Βούλγαροι, Ρώσοι, κυριλλικό αλφάβητο, Βασίλειος ο Β΄, εξωτερικοί εχθροί, γράμματα και τέχνες.**

Συζητήσεις

- Συζητούν για το πολίτευμα του βυζαντινού κράτους.
- Δικαιολογούν το χαρακτηρισμό της εποχής: «χρυσή εποχή».
- Συζητούν για το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το ρόλο του.

Ερευνητικές δραστηριότητες

- Συγκρίνουν τη «χρυσή εποχή» των Μακεδόνων αυτοκρατόρων με το «χρυσό αιώνα» του Περικλή.
- Αναζητούν, βρίσκουν και περιγράφουν στη φυσική τους μορφή ή σε φωτογραφίες, μνημεία, βυζαντινούς ναούς, εικόνες, τείχη, πολύτιμα σκεύη, κοσμήματα, αγγεία κ.λπ.
- Βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές στα έργα τέχνης της αρχαίας Αθήνας και στα αντίστοιχα της βυζαντινής εποχής.
- Συλλέγουν πληροφορίες για τους μεγάλους πνευματικούς δημιουργούς εκείνης της περιόδου.
- Αναζητούν στοιχεία για την καθημερινή ζωή των πολιτών, τη θέση της γυναίκας, τη ζωή των αγροτών, την εκπαίδευση των νέων τη διατροφή, τη μουσική και τη διασκέδαση των ανθρώπων στα βυζαντινά χρόνια.
- Ερευνούν και συλλέγουν πληροφορίες για τους γειτονικούς λαούς του βυζαντινού κράτους (Άραβες, Σλάβους Βουλγάρους, Ρώσους, την προέλευση, τον πολιτισμό, τις σχέσεις τους με τους βυζαντινούς κ.λπ.).

- Προσεγγίζουν τις έννοιες αιρέσεις, εικονομαχία, πληροφορούνται σχετικά και σχολιάζουν τις συνέπειες.
- Αντιπαραβάλλουν εικόνες των μνημείων της εποχής εκείνης με τη σημερινή εποχή.
- Συλλέγουν πληροφορίες για την Αγία Σοφία, το υγρό πυρ, την επεξεργασία του μεταξιού κ.λπ.
- Μελετούν την αρχιτεκτονική των βυζαντινών ναών.

- Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία.
- Ανάγνωση βιβλίων.
- Αναζήτηση και μελέτη υλικού σχετικού με την τέχνη των κλασικών χρόνων: σλάνιτς, βιντεοταινίες κ.ά.
- Δραματοποίηση.
- Σχέδια εργασίας.

4. Τρίτη Ενότητα: Το τέλος της Βυζαντινής Ιστορίας

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές

- Να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις των χαμένων πολέμων και να αντιπαραβάλλουν την παρούσα κατάσταση της αυτοκρατορίας με την περίοδο της ακμής της.
- Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα προβλήματα της αυτοκρατορίας που στάθηκαν οι αιτίες για να οδηγηθεί η αυτοκρατορία από την ακμή στην παρακμή.
- Να συγκρίνουν τις έννοιες ακμή και παρακμή με βάση τις προϋπάρχουσες γνώσεις τους και μέσα από τους τομείς της οικονομίας, του εμπορίου, της κοινωνίας και της πολιτικής.

- Να κατανοήσουν τη δύσκολη θέση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας με τη συσσώρευση των εσωτερικών προβλημάτων και την εμφάνιση νέων εχθρών.
- Να γνωρίσουν τα τελευταία χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, το γεγονός της άλωσης και να εκτιμήσουν τις συνέπειες του τέλους της χιλιόχρονης αυτοκρατορίας για τον ελληνισμό.

Ειδικότερα

Πρώτο κεφάλαιο: Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία παρακμάζει

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τους νέους αντιπάλους του Βυζαντίου (Σελτζούκους Τούρκους, Νορμανδούς, Φράγκους, σταυροφόρους), καθώς και τους τρόπους με τους οποίους τους αντιμετώπισαν.
- Να εντοπίσουν το χώρο από τον οποίο προέρχονται οι νέοι εχθροί του Βυζαντίου.
- Να επισημάνουν τις ενέργειες του Αλέξιου Α' του Κομνηνού να αντιμετωπίσει τους κινδύνους από τη Δύση και να εκτιμήσουν τις συνέπειές τους.

Δεύτερο κεφάλαιο: Οι Σταυροφόροι καταλαμβάνουν την Κωνσταντινούπολη

- Να αιτιολογήσουν την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους.
- Να γνωρίσουν τη δημιουργία των νέων ελληνικών κρατών και τις προσπάθειες των αυτοκρατόρων τους για την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης.
- Να γνωρίσουν το γεγονός της ανάκτησης της Κωνσταντινούπολης και να κατανοήσουν ότι αυτό δεν σήμαινε και την άρση των συσσωρευμένων προβλημάτων που προϋπήρχαν.
- Να γνωρίσουν τις ενέργειες των τελευταίων αυτοκρατόρων του Βυζαντίου να σώσουν την Κωνσταντινούπολη και να τις εκτιμήσουν.
- Να κατανοήσουν τους λόγους που οδήγησαν το λαό στο διχασμό σχετικά με το αν θα έπρεπε η αυτοκρατορία να δεχθεί βοήθεια από τη Δύση.

Τρίτο κεφάλαιο: Νέος κίνδυνος για την αυτοκρατορία: Οι Οθωμανοί Τούρκοι

- Να γνωρίσουν το νέο, επικίνδυνο εχθρό του Βυζαντίου, τους Οθωμανούς Τούρκους.

- Να κατανοήσουν τη δύσκολη θέση στην οποία βρέθηκε το βυζαντινό κράτος μετά την επέκταση των Οθωμανών στη Μ. Ασία, την Ελλάδα και τη Βαλκανική.

Τέταρτο κεφάλαιο: Η Άλωση της Πόλης

- Να γνωρίσουν τις προσπάθειες του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Παλαιολόγου να σώσει την Πόλη και να τις εκτιμήσουν.
- Να γνωρίσουν τα γεγονότα της πολιορκίας της Πόλης και να εκτιμήσουν τη συμπεριφορά των προσώπων που αναφέρονται σε αυτά.
- Να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους η άλωση της Κωνσταντινούπολης έδειχνε ότι δεν θα μπορούσε να αποτραπεί .

Ερευνητικές Δραστηριότητες

Αναζήτηση στοιχείων στο χάρτη, στις βιβλιοθήκες και στο διαδίκτυο.

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα .

Συζητήσεις

Συζητούν για τα γεγονότα της εποχής, κρίνουν σχολιάζουν και καταλήγουν σε συμπεράσματα.

Ερευνητικές εργασίες

Συλλέγουν πληροφορίες για σημαντικά γεγονότα όπως σχίσμα εκκλησιών, ακρίτες και ακριτικό έπος, σταυροφορίες, άλωση της Πόλης από τους Φράγκους, φραγκοκρατία, ένωση των εκκλησιών, Δεσποτάτο του Μυστρά κ.λπ .

Συλλέγουν στοιχεία για τους πρωταγωνιστές των γεγονότων της εποχής, για τους πνευματικούς άνδρες (Πλήθων Γεμιστός, Μιχαήλ Ψελλός κ.λπ.).

Επισκέψεις σε μουσεία και ιστορικούς χώρους (βυζαντινό μουσείο, βυζαντινές εκκλησίες, μουσεία, μνημεία.

Ανάγνωση κειμένων από ιστορικά και λογοτεχνικά βιβλία που αναφέρονται στη συγκεκριμένη εποχή.

Αναζήτηση και μελέτη υλικού σχετικού με την τέχνη των βυζαντινών χρόνων: σλάνιτς, βιντεοταινίες κ.ά.

Σχέδια εργασίας .

Παρατήρηση και περιγραφή βυζαντινών ναών και εικόνων κ.λπ.

IV. ΕΚΤΗ ΤΑΞΗ ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πρώτη Ενότητα: Η Ευρώπη στα νεότερα χρόνια

Δεύτερη Ενότητα: Ο ελληνισμός κάτω από την ξένη κυριαρχία

Τρίτη Ενότητα: Η Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση

1. Γενικοί Στόχοι

Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Έκτη Τάξη επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να αποκτήσουν αίσθηση της νεότερης ιστορικής εποχής σε σχέση με το χρόνο και το χώρο .
- Να γνωρίσουν τις μεγάλες αλλαγές που έλαβαν χώρα στη Ευρώπη των νεότερων χρόνων στον επιστημονικό, πνευματικό, κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό τομέα .
- Να κατανοήσουν τις αιτίες που προκάλεσαν τις μεγάλες εκείνες αλλαγές και να αντιληφθούν τις επιπτώσεις εκείνων των εξελίξεων στον άνθρωπο και τη ζωή του.
- Να μάθουν να προσεγγίζουν τα γεγονότα με βάση τις ιστορικές πηγές και να συνδέουν ιστορικές πληροφορίες από διαφορετικές πηγές.
- Να κατανοήσουν τις έννοιες Μεσαιώνας, Αναγέννηση, Ουμανισμός, απολυταρχία, Διαφωτισμός, Δικαιώματα, Μεταρρύθμιση, Επανάσταση, τυπογραφία, μεγάλες εφευρέσεις, γεωγραφικές ανακαλύψεις.

- Να κατανοήσουν τη σημασία των πολιτικών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Να συνειδητοποιήσουν τη μεγάλη πρόοδο της κοινωνίας από την εποχή του Διαφωτισμού ως τις μέρες μας
- Να αντιληφθούν τη σημασία του αγαθού της Δημοκρατίας και να συνειδητοποιήσουν την ευθύνη των πολιτών για την προστασία και τη σωστή λειτουργία του στις μέρες μας.
- Να συσχετίσουν τις μεγάλες εξελίξεις που έλαβαν χώρα στην Ευρώπη με την πορεία των εξελίξεων στην Οθωμανική αυτοκρατορία.
- Να κατανοήσουν με βάση τα παραπάνω τη δυσχερή θέση στην οποία βρέθηκε την περίοδο εκείνη ο ελληνισμός .

Πρώτη Ενότητα: Η Ευρώπη στα νεότερα χρόνια

Πρώτο κεφάλαιο: Από το Μεσαίωνα στην Αναγέννηση

Οι μαθητές:

- Να αντιληφθούν τις σημαντικές αλλαγές που επέφεραν στον κόσμο η τυπογραφία, οι εφευρέσεις και οι γεωγραφικές ανακαλύψεις.
- Να διαπιστώσουν και να κατανοήσουν τις αρνητικές συνέπειες της μεσαιωνικής περιόδου στον άνθρωπο και την κοινωνία.
- Να εκτιμήσουν τη συμβολή της Αναγέννησης στην κατοπινή μεγάλη πνευματική και επιστημονική ανάπτυξη.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους καλλιτέχνες, εφευρέτες, επιστήμονες, θαλασσοπόρους και μεταρρυθμιστές και να προσεγγίσουν το έργο τους.

Δεύτερο κεφάλαιο: Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός

Οι μαθητές :

- Να γνωρίσουν τη σημασία της έννοιας Διαφωτισμός και να κατανοήσουν την αξία του ως κορυφαίο πνευματικό κίνημα.
- Να κατανοήσουν την επίδραση του Διαφωτισμού σε κοινωνικό, πολιτικό, μορφωτικό και θρησκευτικό επίπεδο.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους ευρωπαίους διαφωτιστές και να αποκτήσουν στοιχειώδεις γνώσεις επί των αντιλήψεων που εκείνοι εξέφρασαν.
- Να κατανοήσουν την προσφορά των επιστημόνων στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων.
- Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα της Γαλλικής Επανάστασης.
- Να κατανοήσουν τις επιδράσεις που άσκησε η Γαλλική Επανάσταση στη ζωή των λαών κατά τους επόμενους αιώνες.

Δεύτερη Ενότητα: Ο ελληνισμός κάτω από την ξένη κυριαρχία

Πρώτο κεφάλαιο: Οι Έλληνες ραγιάδες των Τούρκων.

Οι μαθητές:

- Να αισθητοποιήσουν τα όρια και την ισχύ της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.
- Να γνωρίσουν το καθεστώς της οθωμανικής κυριαρχίας στις κατακτημένες περιοχές και κυρίως στον ελληνικό χώρο.
- Να διακρίνουν τις συνέπειες της οθωμανικής κατάκτησης στην πολιτική, κοινωνική, πνευματική και οικονομική ζωή του υπόδουλου ελληνισμού εκείνης της περιόδου και ιδιαίτερα στη ζωή των απλών ανθρώπων.
- Να κατανοήσουν τους όρους τουρκοκρατία, δυνάστης, ραγιάς, υποταγή, εξισλαμισμός, παιδομάζωμα, σουλτάνος, φορολογία.

- Να αντιληφθούν την παρουσία των Λατίνων κατακτητών στον ελληνικό χώρο και να αναζητήσουν τους λόγους που προκάλεσαν αυτή την ιστορική εξέλιξη .

Δεύτερο κεφάλαιο: Ο ελληνισμός αντέχει τη σκλαβιά και δημιουργεί

- Να γνωρίσουν τις παραχωρήσεις (προνόμια), των Οθωμανών στους Έλληνες, να προσπαθήσουν να προσδιορίσουν τους λόγους και να κατανοήσουν τις συνέπειες αυτής της εξέλιξης.
- Να ενημερωθούν για το θεσμό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, το ρόλο του Πατριάρχη και της Εκκλησίας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.
- Να κατανοήσουν τις έννοιες θρησκευτικές ελευθερίες, προνόμια, αντίσταση, οργάνωση, αυτοδιοίκηση, κοινότητα, πρόκριτοι, συνεταιρισμός, συντεχνία, μετανάστευση, παροικία, βιοτεχνία, εμπόριο, ναυτιλία.
- Να γνωρίσουν τις προσπάθειες των υπόδουλων Ελλήνων για ανάπτυξη, πρόοδο και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.
- Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα επαγγέλματα που ασκούσαν οι υπόδουλοι Έλληνες καθώς και τα μεγάλα εμπορικά κέντρα στα οποία δραστηριοποιούνταν.
- Να γνωρίσουν στοιχεία από τον κοινωνικό και θρησκευτικό βίο των Ελλήνων.

Τρίτο κεφάλαιο: Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

- Να αντιληφθούν τις αρνητικές συνέπειες της υποδούλωσης των Ελλήνων στην πνευματική ζωή του ελληνισμού.
- Να διαπιστώσουν το ρόλο και τη σημασία της παιδείας στην ανάπτυξη των λαών και των κρατών.
- Να γνωρίσουν το σύστημα εκπαίδευσης των υπόδουλων Ελλήνων, τα μεγάλα εκπαιδευτικά κέντρα, τον τρόπο λειτουργίας των σχολείων και την έννοια της λέξης μαθητής τα χρόνια εκείνα.
- Να γνωρίσουν τα σημαντικά εκπαιδευτικά κέντρα του ελληνισμού της περιόδου εκείνης.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους Έλληνες διαφωτιστές και δασκάλους του γένους.

Τέταρτο κεφάλαιο: Η προετοιμασία του μεγάλου ξεσηκωμού

- Να γνωρίσουν τις προσπάθειες των υπόδουλων Ελλήνων για αποτίναξη της οθωμανικής κυριαρχίας και απόκτηση ελευθερίας.
- Να γνωρίσουν τα προεπαναστατικά κινήματα και τους μεγάλους πρωτοπόρους (Ρήγα Φεραίο, Κοραή, Κοσμά Αιτωλό, Λάμπρο Κατσώνη κ.λπ.).

- Να ενημερωθούν για τις επαναστατικές ιδέες και πολιτικές απόψεις του Ρήγα.
- Να γνωρίσουν το μεγάλο έργο της Φιλικής Εταιρείας και τη σημασία του στον κατοπινό ξεσηκωμό των Ελλήνων.
- Να κατανοήσουν τις έννοιες αντίσταση, επανάσταση, εξέγερση, θυσία.

Τρίτη Ενότητα: Η Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση

Πρώτο κεφάλαιο: Η επανάσταση του 1821

Δεύτερο κεφάλαιο: Ηρωικά κατορθώματα και μεγάλες θυσίες

Τρίτο κεφάλαιο: Όλοι στο μεγάλο αγώνα

Τέταρτο κεφάλαιο: Η Ελλάδα ανεξάρτητο κράτος.

Πέμπτο κεφάλαιο: Η Ελλάδα στο δρόμο της ανάπτυξης

Ερευνητικές Δραστηριότητες

Αναζήτηση στοιχείων στο χάρτη (ο χάρτης της Ευρώπης κατά το Μεσαίωνα, την Αναγέννηση, την περίοδο της ακμής της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, της Γαλλικής Επανάστασης. Τα ταξίδια των θαλασσοπόρων, οι κτήσεις των Ενετών και των Γενοβέζων στον ελληνικό χώρο, οι ελληνικές παροικίες στο εξωτερικό, τα μεγάλα

πνευματικά κέντρα του ελληνισμού, οι μάχες και οι ναυμαχίες της ελληνικής επανάστασης κ.λπ.).

Αναζήτηση στοιχείων στις βιβλιοθήκες και το διαδίκτυο

Επεξεργασία λέξεων

Επεξεργάζονται τις λέξεις που είναι έντονα χρωματισμένες στα κείμενα, καθώς και εκείνες που θα προτείνουν οι μαθητές.

Συζητήσεις

Συζητούν για τα γεγονότα της εποχής, κρίνουν σχολιάζουν και καταλήγουν σε συμπεράσματα.

Ερευνητικές εργασίες

Μελετούν, ερευνούν και συλλέγουν πληροφορίες για σημαντικά γεγονότα και πρόσωπα όπως: Μεσαίωνας, Αναγέννηση, τυπογραφία, θαλασσοπόροι, Ισπανοί κατακτητές, αλάθητο του πάπα, συγχωροχάρτια, εφευρέτες, λόγιοι, Γαλλική επανάσταση, ανθρώπινα δικαιώματα, πολιτικές ελευθερίες, Οικουμενικό Πατριαρχείο, Μεγάλη του Γένους Σχολή, η Χάρτα του Ρήγα, Σουλιώτες, κλέφτες και αρματολοί, προεπαναστατικά κινήματα, Φιλική Εταιρεία, δημοτικό τραγούδι, αγωνιστές της επανάστασης, πολιτικά στελέχη, μάχες και ναυμαχίες, τουρκικές καταστροφές, το σύνταγμα της Επιδαύρου, η Έξοδος του Μεσολογγίου, η ναυμαχία στο Ναβαρίνο, το έργο του Καποδίστρια κ.λπ.

Επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους (Μεσολόγγι, Φάληρο, Αλαμάνο, Γραβιά, Δερβενάκια κ.α. μουσεία, (Μουσείο Μπενάκη, της πόλεως των Αθηνών, λαϊκής τέχνης, λαογραφικό, ναυτικό, πολεμικό), μνημεία.

Ανάγνωση κειμένων από ιστορικά και λογοτεχνικά βιβλία που αναφέρονται στη συγκεκριμένη εποχή.

Αναζήτηση και μελέτη υλικού σχετικού με την τέχνη των βυζαντινών χρόνων: σλάιντς, βιντεοταινίες κ.ά.

Σχέδια εργασίας.

Παρατήρηση και περιγραφή βυζαντινών ναών και εικόνων κ.λπ.

Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα
Ιστορία

Συγγραφή διδακτικού υλικού: Νίκος Νικολούλης, δάσκαλος Ειδικής Αγωγής, σχολικός σύμβουλος Π.Ε.
Παναγιώτης Μοίρας, δάσκαλος Π.Ε., Master Παιδαγωγικής Επιστήμης, Τομέας Πληροφορική στην Εκπαίδευση
Ηλιάς Νικολούλης, πτυχιούχος Φιλοσοφίας και Ιστορίας της Επιστήμης, υποψ. Διδάκτωρ Παν/μίου Αθηνών
Σταματία Βόλου, πτυχιούχος Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών, υποψ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου

Σχεδίαση εφαρμογής: Λουκάς Χατζής

Απόδοση κειμένων

στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα: Κώστας Χριστοδουλάκος, διερμηνέας ΕΝΓ.

Νοηματική επιμέλεια: Νίκος Γαλάνης, δάσκαλος ΕΝΓ.
Φλόρα Σαββαλίδου, διερμηνέας ΕΝΓ.

Αφήγηση: Εύα Σαραγά

Τεχνική επεξεργασία ήχου: Μάνος Καλλιγιάς

Ψηφιακή επεξεργασία βίντεο, εικόνων: Μάνος Καλλιγιάς

Σχεδίαση γραφικών, ειδικά εφέ: Νίκος Μαυροειδής

Ανάπτυξη εφαρμογής: Βασίλης Σολής

Τεχνικός έλεγχος: Σταύρος Ανδρέου

Συντονισμός έργου: Μαρία Ασπιώτη

Υπεύθυνος παραγωγής: Πέτρος Παπαδάκης

Επιμέλεια: Νίκος Αραποστάθης

© Copyright **HYPER** SYSTEMS

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Αναλυτικά προγράμματα, Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Βιβλιοθήκη)

<http://www.pi-schools.gr/>

Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

<http://www.sch.gr/>

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

<http://www.ypepth.gr/>

Εκπαιδευτική πύλη του ΥΠΕΠΘ

<http://www.e-yliko.sch.gr/>

Ιστοσελίδα του ΥΠ.Ε.Π.Θ για την Ειδική Αγωγή

http://www.ypepth.gr/el_ec_page119.htm

ΕΣΑμεΑ: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

<http://www.esaea.gr/>

Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος

<http://www.omke.gr/>

Πρίσμα + (Ψηφιακή τηλεόραση με πλήθος προγραμμάτων στην Ε.Ν.Γ.)

<http://www.ertdigital.gr/>

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής

<http://www.european-agency.org>

Ιστοσελίδες για την ελληνική μυθολογία

<http://www.theogonia.gr/>

<http://www.mythologia.8m.com/grmenu.htm>

Ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού

<http://www.fhw.gr/>

Ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ)

<http://www.biblionet.gr/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ (Ενδεικτική).

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1975-1979.

Ελληνική μυθολογία, Ι. Κακριδής, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1986.

Ελληνική μυθολογία, Richerpin, Jean, μετάφραση Κώστας Ζαρούκας, 1η έκδ. Μέρμηγκας, Αθήνα, 2005.

Εικονογραφημένο Λεξικό της Ελληνικής Μυθολογίας για παιδιά, Τσοτάκου-Καρβέλη Αικατερίνη, Πατάκης, Αθήνα, 2005.

Βυζαντινών βίος και πολιτισμός, Κουκουλέ Φαίδωνος, Αθήναι: 1948-1957.

Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο : Στον αιώνα των Κομνηνών 1081-1180, Ζεράρ Βαλτέρ, μετάφραση Κ. Παναγιώτου. - 4η έκδ. - Παπαδήμας, Αθήνα, 2007.

Οι τελευταίοι αιώνες του Βυζαντίου 1261-1453, Nicol Donald, μετφρ. Στάθης Κομνηνός, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα, 1996.

Η επανάσταση του 21, Δ. Φωτιάδη, τ. 4, εκδ. Βότση, Αθήνα, 1977.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, τόμ. Ζ' - Ι, Αθήνα, 1975-1979.

Νεότερη Ιστορία Ελληνική και Ευρωπαϊκή, Βασίλης Κρεμμυδάς, εκδ. Γνώση, Αθήνα, 1984.

Η διδασκαλία της Ιστορίας και η αξιοποίηση της εικόνας, Βώρος Φ., Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα, 1995.

Διδακτική της Ιστορίας, Λεοντσίνης Γ., Αθήνα, 1996.

Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση, Ένωση Ελλήνων Φυσικών, Ατραπός, Αθήνα, 2004.

Μάθηση και διδασκαλία την εποχή της πληροφορίας, Α. Ράπτης-Α. Ράπτη, τ. Α-Β, Αθήνα, 2004.

Μια περιπέτεια χωρίς τέλος, Ιστορία της Γραφής και του βιβλίου, Βαλάσης Διονύσης, Κέδρος, Αθήνα, 1989.

Βιβλίο Δασκάλου

Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα

Ιστορία

**HYPER
SYSTEMS**

Τεχνική Υποστήριξη

Δικτυακός τόπος: www.hypersystems/support/education.html

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: support@hypersystems.gr

Τηλέφωνο: 210 2112370

Fax: 210 2112430

Υπεύθυνος: Σταύρος Ανδρέου

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»
ΜΕΤΡΟ 1.2: «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «Ολοκληρωμένη Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

